

**Departement Sociaal-Agogisch Werk
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

Cyberpesten, de tweede generatie van pesten!

Door Nijs Renske

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

Hasselt

Academiejaar 2011 – 2012

Woord vooraf

Na een paar maanden hard werken is dit eindwerk tot stand gekomen. De inzet kwam voornamelijk van mezelf, maar er stonden een aantal personen achter mij die bijgedragen hebben tot de realisatie van dit eindwerk. Deze personen wil ik dan ook heel graag bedanken.

Eerst wil ik mijn collega's van mijn stagedienst, namelijk de Jeugd- en Sociale Politiedienst West-Limburg, bedanken. Voornamelijk mijn stagementor, Mondelaers Bart, die me begeleid heeft in de keuze van mijn onderwerp. Samen zijn we op zoek gegaan naar een geschikt onderwerp dat een meerwaarde bood voor zowel de politiezone van West-Limburg, in het bijzonder voor de Jeugd- en Sociale Politiedienst, als voor andere politiediensten, hulpverleners, ouders, opvoeders, enzovoort. Zo kwamen we terecht bij het onderwerp cyberpesten, wat ik zeer interessant vond. Daarnaast was hij, maar ook mijn andere collega's Stinckens Bieke en Van Werde Kim, altijd bereid om mij te helpen en de nodige feedback te geven.

Dan is er nog mijn eindwerkbegeleidster, Swinnen Miet. Zij heeft mij tijdens deze periode altijd bijgestaan met raad en daad. Ik kon haar altijd contacteren met mijn vragen en ze nam steeds de tijd om mijn eindwerk door te nemen en bij te sturen waar nodig.

Ik wil ook graag mijn stagebegeleidster, Dehasque Isolde, bedanken. Toen de eindwerkbegeleiders nog niet bekend waren, kon ik bij haar terecht om feedback te vragen over mijn onderwerp en mijn centrale vraag. Zij heeft mij goed op weg geholpen.

Ten slotte wil ik ook graag mijn familie en vrienden bedanken. Zij hebben mij gedurende dit hele proces gesteund en de nodige feedback gegeven.

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	2
Begrippenlijst.....	6
Inleiding	7
DEEL 1: Situering stageplaats.....	10
1 Inleiding.....	10
2 De federale politie	10
2.1 Missie en visie	10
3 De lokale politie West-Limburg.....	11
3.1 Missie en visie	11
3.2 Diensten van het korps	11
4 De Jeugd- en Sociale Politiedienst.....	14
4.1 Doelgroep.....	14
4.2 Takenpakket	14
DEEL 2: Theoretisch kader	16
1 Inleiding.....	16
2 Cyberpesten.....	17
2.1 Algemeen.....	17
2.1.1 Wat is pesten?	17
2.1.2 Wat is cyberpesten?.....	18
2.1.3 Vergelijking tussen pesten en cyberpesten	18

2.2	Verschillende vormen van cyberpesten.....	19
2.2.1	Directe vormen van cyberpesten of 'in the face'-pesten	19
2.2.2	Indirecte vormen van cyberpesten	20
2.3	Wie doet er aan cyberpesten?	21
2.3.1	Profiel pester.....	21
2.4	Wie zijn de slachtoffers?	23
2.4.1	Profiel slachtoffer	23
3	De oorzaken van cyberpesten	23
3.1	Anonimiteit.....	23
3.2	Snel en makkelijk toegankelijk	24
3.3	Er wordt weinig of niet ingegrepen	24
3.4	Vermindering van sociale en ethische normen.....	24
3.5	Men kan meerdere identiteiten aannemen	25
3.6	Willen bluffen	25
4	De mogelijke gevolgen van cyberpesten	25
5	Cyberpesten is strafbaar	26
6	Hoe kan men cyberpesten voorkomen?	28
6.1	De acties die de school kan ondernemen	28
6.2	De acties die ouders kunnen ondernemen.....	29
	DEEL 3: Praktijk	31
1	Inleiding.....	31
2	Aanpak van cyberpesten.....	32
2.1	Initiële aanpak door de school en het CLB	32
2.1.1	Melding van cyberpesten	32
2.1.2	Aanpak van de melding cyberpesten.....	32
2.1.3	Rechtstreekse partners in verband met de aanpak	33

2.1.4	Voorbeelden van cyberpesten.....	34
2.1.5	Gevolgen van cyberpesten.....	34
2.1.6	Begeleiding van het slachtoffer	34
2.1.7	Maatregelen ten aanzien van de pester	35
2.1.8	Actieplannen	35
2.2	Aanpak Jeugd- en Sociale Politiedienst West-Limburg	36
2.2.1	Melding van cyberpesten	36
2.2.2	Aanpak van de melding cyberpesten.....	36
2.2.3	Rechtstreekse partners in verband met de aanpak	37
2.2.4	Voorbeelden van cyberpesten.....	38
2.2.5	De gevolgen van cyberpesten	39
2.2.6	Begeleiding van de slachtoffers.....	39
2.2.7	Maatregelen ten aanzien van de pester	40
2.2.8	Actieplannen	41
3	Casus.....	41
3.1	Situatieschets	41
3.2	Aanpak van de verschillende actoren	43
3.3	Conclusie.....	43
4	Conclusies en aanbevelingen	44
	DEEL 4: Kritische kijk	48
	Algemeen besluit.....	52
	Bibliografie	55
1	Geschreven bronnen.....	55
2	Mondelinge bronnen.....	56
3	Audiovisuele bronnen	56
	Bijlagen	59

Begrippenlijst

Getagd	Iemand anders duidt je aan in een bepaalde foto, waardoor deze foto ook op jouw Facebookpagina verschijnt.
GPI58	Een omzendbrief waarin de rol van de politie in het kader van de politionele slachtofferbejegening wordt afgebakend.
Interventiefiche	Na elke tussenkomst van de politie moet er een korte samenvatting van de feiten geregistreerd worden in het ISLP-systeem (Integrated System for Local Police). Een informaticasysteem dat in alle lokale politiezones wordt gebruikt.
Jongeren-PV	Een alternatief proces verbaal voor verkeersovertreders tussen 12 en 16 jaar.
Kantschrift	Bijkomende onderzoeksoopdrachten van de procureur des Konings.
Klachtdelict	Het slachtoffer moet effectief een klacht indienen, alvorens de dader vervolgd kan worden.
Secundaire victimisatie	Voor de tweede maal slachtoffer worden van hetzelfde delict door slechte hulpverlening.
Zonaal veiligheidsplan	Een beleidsplan, waarin het lokale politiebeleid vastgelegd wordt voor een periode van vier jaar.

Inleiding

Cyberpesten is een fenomeen dat aan een opmars bezig was en nog steeds is. Cyberpesten verschilt van het klassieke pesten, aangezien het hier gaat om pesten via digitale wegen. Dit kan via sociale netwerksites, de mobiele telefoon, chatsites, enzovoort. Daarnaast zijn er verschillende vormen van cyberpesten, zoals het hacken van een profiel, gemene geruchten online plaatsen, cyberstalken, enzovoort. De jongeren weten vaak niet door wie ze gepest worden, wat de impact nog groter maakt. Bovendien kunnen de gevolgen van cyberpesten zeer dramatisch zijn, wanneer het niet op tijd gestopt wordt.

Ook bij de politiezone van West-Limburg worden er de laatste maanden veel meldingen of klachten ingediend door jongeren, omdat ze gepest worden via digitale wegen. Om die reden ging ik graag in op de vraag van mijn stagementor, Mondelaers Bart. Hij wilde dat er eens onderzocht werd wat de politiezone, en voornamelijk de Jeugd- en Sociale Politiedienst, kon doen om het aantal klachten van cyberpesten te verminderen. Mijn eindwerk moest een meerwaarde bieden aan mijn stageplaats, maar ook persoonlijk sprak het onderwerp mij aan. Mijn centrale vraag van mijn eindwerk formuleerde ik als volgt: "Hoe kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst (JSPD) beter inspelen op het cyberpesten door jongeren?".

Naar mijn mening is dit een goed onderwerp, aangezien het actueel is en actueel blijft. De nieuwe technologische middelen blijven immers toenemen, waardoor de nieuwe generaties ermee zullen opgroeien. Enkele familieleden zijn zelf ooit het slachtoffer geweest van cyberpesten, waardoor dit onderwerp mij nog meer interesseerde. Mijn kennis over cyberpesten was niet zo groot, maar door deze uitwerking is mijn kennis over het fenomeen en de mogelijke gevaren toegenomen. Deze kennis kan ik, en iedereen die mijn eindwerk zal lezen, in de toekomst aan anderen meegeven.

Veel maatschappelijk assistenten werken met of voor jongeren. Om die reden moeten maatschappelijk assistenten onder andere op de hoogte zijn van de verschillende vormen van cyberpesten en de mogelijke gevolgen. Zo beseft men dat de mogelijkheden tot cyberpesten beperkt moeten blijven en er duidelijke afspraken moeten gemaakt worden met de jongeren in verband met het gebruik van technologische middelen. Daarnaast moet een maatschappelijk assistent op de hoogte zijn van de gevolgen die cyberpesten kan veroorzaken. Als we de gevolgen kunnen herkennen, kunnen we de juiste begeleiding geven of naar de gepaste hulpverleningsorganisatie doorverwijzen.

De hoofdtekst van mijn eindwerk is opgebouwd uit vier delen. Deel één van mijn eindwerk heeft betrekking op mijn stagedienst. Deze dienst wordt eerst gesitueerd op macro-niveau, nadien op meso-niveau en ten slotte op micro-niveau. Het bredere kader waarop mijn stageplaats zich bevindt, komt eerst aan bod om ten slotte dieper in te gaan op de Jeugd- en Sociale Politiedienst.

Om deel twee, mijn theoretisch gedeelte, tot stand te brengen, heb ik enkele bibliotheekbezoeken gedaan. Hier vond ik interessante boeken over cyberpesten. Daarnaast heb ik ook enkele informatieve websites over cyberpesten geraadpleegd. In deel twee krijgt u eerst een verduidelijking van de aspecten 'pesten' en 'cyberpesten' en de verschillen tussen deze twee aspecten. Daarnaast worden de verschillende vormen van cyberpesten beschreven, aangezien veel mensen niet op de hoogte zijn van al deze vormen. Verder wordt er een profiel geschetst van zowel een mogelijke pester als een mogelijk slachtoffer.

Punt drie heeft betrekking op de oorzaken van cyberpesten. Velen denken dat men pest via digitale wegen, omdat het "anoniem" is, maar er zijn nog vele andere oorzaken. Aan cyberpesten zijn ook gevolgen verbonden. Deze kan u lezen in punt vier. Met punt vijf wordt aangegeven dat cyberpesten toch niet zo onschuldig is. Wanneer de gevolgen ernstig zijn, kan de pester een zware straf krijgen. Ten slotte kunt u in punt zes enkele tips aan de school en aan de ouders lezen hoe zij cyberpesten kunnen voorkomen of in de hand kunnen houden.

Mijn centrale vraag heeft betrekking op de werking of de aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van cyberpesten. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moest eerst mijn kennis over de huidige aanpak van de dienst toenemen. Om die reden heb ik voor mijn onderzoek enkele interviews afgenomen. De eerste geïnterviewde was mijn stagementor, Mondelaers Bart en tevens diensthoofd van de Jeugd- en Sociale Politiedienst. Daarnaast nam ik een interview af van de leerlingenbegeleidster van de school Sint-Martinus van Herk-de-Stad en van een maatschappelijk assistent van het CLB (Centrum voor Leerlingenbegeleiding) van Herk-de-Stad, omdat zij nauwe partners zijn van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van cyberpesten. In elk interview kwamen ongeveer dezelfde vragen aan bod, maar in het interview met mijn stagementor werd er dieper ingegaan op de verschillende vragen.

In deel drie, mijn praktijkgedeelte, kunt u de conclusies van mijn onderzoek terugvinden. In mijn praktijkonderzoek werd er voornamelijk nagegaan hoe de school, het CLB en de Jeugd- en Sociale Politiedienst een melding of een klacht van cyberpesten aanpakken.

Eerst krijgt u een beeld van de aanpak van de school en van het CLB. Nadien krijgt u een beeld van de aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst.

Door de uitwerking van de verschillende aanpakken komt u te weten wie de melding doet en wat er dan met deze melding wordt gedaan. Ook de andere partners, waarmee de verschillende actoren samenwerken in het kader van cyberpesten komen aan bod. Daarnaast krijgt u een kort overzicht van enkele voorbeelden van cyberpesten, waarmee de school, het CLB en de Jeugd- en Sociale Politiedienst al geconfronteerd zijn geweest. Hier werden mijn aanbevelingen gedeeltelijk op afgestemd. Verder wordt er weergegeven hoe slachtoffers begeleid worden en welke maatregelen ten aanzien van de pester genomen worden. Velen denken dat cyberpesten niet strafbaar is, maar er zijn enkele wetten waaronder cyberpesten kan vallen. Om die reden werd er in mijn praktijkonderzoek nagegaan welke straf de Jeugd- en Sociale Politiedienst toepast. Ten slotte wordt in beide aanpakken besproken wat de drie instanties al ondernomen hebben om cyberpesten te voorkomen.

In punt drie van mijn praktijkgedeelte kan u een casus terugvinden. Deze casus heeft betrekking op één van de voorbeelden van cyberpesten die de Jeugd- en Sociale Politiedienst al meegemaakt heeft. Zo krijgt u een concreet beeld van de aanpak van de verschillende actoren. Punt vier van mijn praktijkgedeelte bevat het antwoord op mijn centrale vraag. Ik geef enkele aanbevelingen, zodat de Jeugd- en Sociale Politiedienst in de toekomst beter kan inspelen op het cyberpesten door jongeren.

Ten slotte vindt u in deel vier mijn kritische kijk. Deze kritische kijk heeft betrekking op mijn stagedienst, maar ook op de stageplaats en de sector. Daarnaast geef ik een kritische beschrijving over het thema van mijn eindwerk en over mijn groei in functie van mijn eindwerk.

DEEL 1: Situering stageplaats

1 Inleiding

Mijn stagedienst betreft de Jeugd- en Sociale Politiedienst van de lokale politiezone West-Limburg. Deze dienst wordt eerst gesitueerd op macro-niveau, nadien op meso-niveau en ten slotte op micro-niveau. De Jeugd- en Sociale Dienst is een gespecialiseerde dienst binnen het politiekorps van de lokale politiezone West-Limburg en biedt een meerwaarde aan het algemeen politieoptreden. De lokale politie werkt op zijn beurt samen met de federale politie. Om die reden wordt de federale politie gesitueerd op het macro-niveau. Enkel de missie en de visie van de federale politie omschrijven, was voor mij voldoende. Er wordt dieper ingegaan op het micro- en het meso-niveau.

Op meso-niveau wordt de lokale politie West-Limburg gesitueerd. Ook hier worden de missie en de visie omschreven, aangezien deze toch wat anders zijn dan die van de federale politie. Naast de Jeugd- en Sociale Politiedienst zijn er nog vele andere diensten binnen de lokale politie. Deze worden beknopt weergegeven.

Ten slotte wordt de eigenlijke dienst gesitueerd op micro-niveau. De doelgroep wordt gedefinieerd en er wordt dieper ingegaan op het takenpakket van de Jeugd- en Sociale Politiedienst.

2 De federale politie

2.1 *Missie en visie*¹

De missie van de federale politie is bijdragen tot de veiligheid en de levenskwaliteit in de samenleving, onder het gezag en de verantwoordelijkheid van haar overheden. Binnen de nationale en internationale context voert zij gespecialiseerde en bovenlokale politieopdrachten uit en levert zij steun aan de politieoverheden en de lokale politiediensten. De federale politie doet dit door rekening te houden met de principes van

---

¹ Portaal van de Belgische politie. *Internet*, 5 april 2012. (http://www.polfed-fedpol.be/org/org_missionstatement_nl.php)

de geïntegreerde werking, specialiteit en subsidiariteit in samenwerking met de andere partners.

De visie van de federale politie is het streven naar het leveren van een goede politiezorg bij het vervullen van hun opdrachten en in samenwerking met de lokale politie. Om die reden investeren ze in de betrokkenheid, bekwaamheid en motivatie van hun medewerkers.

3 De lokale politie West-Limburg

3.1 *Missie en visie*¹

De missie van de politiezone West-Limburg is het nastreven van een maximale veiligheid voor de inwoners van de politiezone West-Limburg. Dit probeert men door in te spelen op de lokale fenomenen en gebeurtenissen, die van invloed kunnen zijn op de openbare rust, gezondheid, veiligheid en mobiliteit.

Niet alleen de missie, maar ook de visie van de politiezone West-Limburg bepaalt hun manier van werken. Hun politiezorg is gebaseerd op de principes van de excellente politiezorg en dient dus effectief, efficiënt, kwaliteitsvol en klantgericht te zijn.

3.2 *Diensten van het korps*

Het korps van de politiezone West-Limburg is onderverdeeld in drie grote diensten, namelijk de dienst beleid, de operationele leiding en de dienst administratie en logistiek.²

1) Het beleid

De cel beleid staat onder leiding van de korpschef Ivo Renders. Deze dienst staat in voor het beheren en het opvolgen van het zonaal veiligheidsplan en haar actieplannen, de interne en externe communicatie, de kwaliteitsnormen, de stagiairs en de korpsrichtlijnen.

---

¹ GROOTAERS, A., *Infogids Politiezone West-Limburg*. Herk-de-Stad, Politiezone West-Limburg, 2010, p. 13. (brochure)

² GROOTAERS, A., o.c., p. 17-26. (brochure)

In deze cel wordt er ook gezorgd voor een goede uitvoering en sturing van de beleidslijnen en beleidsprocessen. Bovendien wordt hier het interne toezicht en de voorbereiding van de tucht behandeld. Ten slotte staan zij in voor de tellingen en statistieken, onder andere voor het jaarverslag.

a. Gerechtig en Verkeersbureel & Functioneel beheerder

Vroeger moest elk proces-verbaal dat opgesteld werd door de politie onmiddellijk doorgestuurd worden naar het parket. Nu beschikt de politie zelf gedeeltelijk over deze bevoegdheid. De APO-officieren (Ambtshalve Politieel Onderzoek) zorgen ervoor dat het dossier volledig is, alvorens het dossier verzonden mag worden naar het parket. Zij kijken de inhoud van de dossiers na, waarbij er gelet wordt op de juistheid en de volledigheid van de inhoud. Na eventuele bijkomende onderzoeksopdrachten mogen de dossiers verzonden worden.

De functioneel beheerder zorgt ervoor dat de computers en de softwareprogramma's goed werken. Het ISLP-systeem (Integrated System Local Police), het informaticasysteem waarmee alle lokale politiediensten in België werken, wordt door deze dienst beheerd en opgevolgd.

2) De operationele leiding

De operationele leiding staat onder leiding van commissaris Benny Vanderheiden en Commissaris Eric Bortels. Ze overkoepelt de zes basisfunctionaliteiten.

a. Het onthaal

De receptionist en de klachteninspecteur staan in voor het onthaal. Zij hebben verschillende taken, onder andere het ontvangen van bezoekers, informatie inwinnen en verstrekken en eventueel doorverwijzen, afhandelen van gerechtelijke dossiers, het noteren van klachten en aangiften, het afleveren van attesten, enzovoort.

b. De wijkwerking

De wijkinspecteurs moeten een goede hulpverlening kunnen bieden, aangezien zij rechtstreeks in contact komen met de burgers. De wijkinspecteurs hebben meerdere taken, onder andere probleemoplossend werken en bemiddelen, aanwezig en bespreekbaar zijn, toezicht houden in verband met de naleving van wetten en plaatselijke reglementen, bijdragen aan de leefbaarheid van de wijk, enzovoort.

c. Interventie & Verkeer

De verkeersdienst staat in voor alle georganiseerde controles, bijvoorbeeld het dragen van de gordel en de snelheidscontroles. Zij hebben ook repressieve taken, namelijk het opstellen van processen-verbaal en preventieve taken, onder andere de jongeren-PV.

De dienst interventie komt tussen bij verkeersongevallen, familiale geschillen, enzovoort. Zij patrouilleren bij evenementen en projecten en in het kader van woninginbraken. Wanneer mensen op vakantie zijn, controleren zij regelmatig hun eigendom en ze controleren ook de huisarresten.

d. De Jeugd- en Sociale Politiedienst

De hoofdtaak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst is slachtofferzorg, maar zij staan ook in voor de jongerenproblematiek en onderzoeken alle zedenmisdrijven. Daarnaast concentreren zij zich op intrafamiliaal geweld.

e. Recherche

De personeelsleden van de recherche voeren gerechtelijke onderzoeken naar misdrijven binnen de politiezone, zoals drugs, diefstallen, financiële misdrijven, enzovoort. De recherche werkt nauw samen met het parket en de andere lokale en federale politiediensten.

f. Handhaven van de openbare orde

Het politiekorps staat in voor het beheersen van publieke bijeenkomsten op het grondgebied van de politiezone, zoals evenementen, markten, festivals, enzovoort.

3) Administratie & Logistiek

De dienst administratie en logistiek staat onder leiding van Stefaan Brillouet. Deze dienst staat in voor de administratieve en logistieke taken, en worden uitgevoerd door burgerpersoneelsleden. Zij beheren de personeelsdossiers en de financiële documenten en volgen deze ook op. Daarnaast staat deze dienst in voor de coördinatie en de opvolging van het gebruik van de infrastructuur, het korpsmateriaal, de verbruiksgoederen en de documentatie.

4 De Jeugd- en Sociale Politiedienst

4.1 Doelgroep

De Jeugd- en Sociale Politiedienst West-Limburg is ontstaan uit de vroegere dienst slachtofferbejegening. Slachtofferzorg is hun hoofdtaak, maar ze staan ook in voor de jongerenproblematiek. Bovendien onderzoeken ze alle zedenmisdrijven en de dossiers van intrafamiliaal geweld of anderen met een sociale achtergrond. Ze zetten zich in voor alle slachtoffers, maar voor meer gespecialiseerde hulpverlening worden dezen doorverwezen naar CAW Sonar, dienst slachtofferhulp.

De Jeugd- en Sociale Politiedienst, maar ook de CAW's hanteren een definitie van een slachtoffer van een misdrijf, die geformuleerd staat in de omzendbrief GPI58 betreffende politionele slachtofferbejegening, namelijk: *'de persoon, evenals zijn verwanten, aan wie materiële, fysische en/of morele schade is toegebracht als gevolg van een handeling of een verzuim dat strafbaar is gesteld door het Strafwetboek of door bijzondere strafwetten.'*¹

Bovendien zet de Jeugd- en Sociale Politiedienst zich extra in voor de jongeren. Het gaan dan over drug- en alcoholgebruik van jongeren, spijbelproblematiek, problematische opvoedingssituaties, jongeren die een misdrijf omschreven feit pleegden, enzovoort. Ze worden samen met hun burgerlijk verantwoordelijken uitgenodigd voor een gesprek, krijgen informatie en advies en worden indien nodig doorverwezen naar meer gespecialiseerde hulp.

4.2 Takenpakket ²

De Jeugd- en Sociale Politiedienst van West-Limburg biedt aan de bevolking van de politiezone maatschappelijke, juridische en sociaal politionele hulpverlening aan. We kunnen de taak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst beter verdelen in gerechtelijke opdrachten en hulpverleningsopdrachten. De gerechtelijke opdrachten kan men onderverdelen in proactief sociaal-gerechtelijk optreden, reactief gerechtelijk optreden en opdrachten van het parket.

---

¹ Staatsbladclip. *Internet*, 21 augustus 1999.

(<http://staatsbladclip.zita.be/staatsblad/wetten/1999/08/21/wet-1999000602.html>)

² *Dienst slachtofferbejegening politie West-Limburg*. Herk-de-Stad, Politiezone West-Limburg, 2011, p. 3-4. (brochure)

Het proactief sociaal-gerechtig optreden bestaat uit mensen die problemen hebben met hun rolvulling, aanspreken op hun verantwoordelijkheid, hen begeleiden en ondersteunen. Ook mensen ondersteunen en begeleiden met gedragsmatige problemen behoort tot deze opdracht. Het reactief gerechtelijk optreden bestaat uit de opvang van slachtoffers waarvan de fysieke en psychische integriteit in gevaar is. Ook de begeleiding van deze mensen en de eventuele doorverwijzing wordt door de medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst gedaan. De opdrachten van het parket bestaan onder andere uit sociale onderzoeken, moraliteitsonderzoeken, opvolgen van familiale situaties en jongerenproblematieken.

Deze eerstelijnsdienst is verplicht open te staan voor alle problemen van de bevolking. Men spreekt dan van hulpverleningsopdrachten. Wanneer mensen een gebrek aan hulpbronnen hebben, zoals geen onderdak, geen inkomen, opvang voor de kinderen, proberen ze deze mensen door te verwijzen na de eerste opvang. Wanneer mensen problemen hebben met formele organisaties bestaat de hulpverlening uit informeren, bemiddelen, signaleren en ondersteunen. Het is belangrijk dat secundaire victimisatie vermeden wordt. Wanneer er tussenpersoonlijke conflicten zijn, bestaat hun hulpverleningsaanbod uit het ondersteunen van de betrokkenen en eventuele doorverwijzing. Wanneer mensen niet in staat zijn om een bepaalde rol te vervullen, bijvoorbeeld de partnerrol of de ouderrol, bestaat de hulpverlening uit een langere periode van opvolging. Wanneer er een problematische opvoedingssituatie is, moet ook de veiligheid van de kinderen in het oog gehouden worden.

Mensen die problemen hebben met keuzes maken in hun leven én dat past in de juridisch-sociale sfeer, kunnen ook begeleiding krijgen van de medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst. Andere problemen rond besluitvorming worden doorverwezen. Wanneer mensen in een crisissituatie zitten, bijvoorbeeld na een zelfmoord of een gewelddadig overlijden, biedt deze dienst crishulpverlening. Het is belangrijk om 'er te zijn' voor de mensen en indien nodig dringende zaken over te nemen van het slachtoffer. De laatste opdracht die tot de hulpverleningsopdrachten behoort, is gedragsmatige problemen opvangen, deze neutraliseren en de betrokkenen zo snel mogelijk doorverwijzen. Bij al deze opdrachten is het ook belangrijk aandacht te schenken aan het systeem en de omgeving van de persoon.¹

---

¹ *Dienst slachtofferbejegening politie West-Limburg*. Herk-de-Stad, Politiezone West-Limburg, 2011, p. 4-6. (brochure)

DEEL 2: Theoretisch kader

1 Inleiding

In mijn theoretisch gedeelte krijgt u eerst een duidelijke omschrijving van de begrippen pesten en cyberpesten. Ik vind het belangrijk om hiermee te beginnen, zodat u duidelijk weet over welk aspect mijn eindwerk zal gaan. Daarnaast komen de verschillende vormen van cyberpesten aan bod. Deze worden weergegeven om aan te tonen dat cyberpesten veel verder gaat dan pesten via Facebook of via sms-berichten. In mijn praktijkonderzoek wordt er ook nagegaan welke voorbeelden van cyberpesten de school, het CLB en de Jeugd- en Sociale Politiedienst al meegemaakt hebben. Verder krijgt u een profiel van een mogelijke pester en een mogelijk slachtoffer. Op die manier krijgt u een beeld van de jongeren die zich meer wagen aan cyberpesten dan anderen. U krijgt ook een beeld van de jongeren die meer kans hebben dan anderen om gepest te worden via digitale wegen.

In punt drie worden de oorzaken van cyberpesten weergegeven. U moet weten waarom cyberpesten zo gemakkelijk is en waarom zo veel jongeren het doen. Daarnaast komen in punt vier de mogelijke gevolgen van cyberpesten aan bod. Niet iedereen weet dat cyberpesten een enorme impact kan hebben. Het zijn vaak alleen de extreme gevolgen van cyberpesten die aandacht krijgen, maar ook de minder erge gevolgen moeten aandacht krijgen. Bovendien wordt er in mijn praktijkonderzoek nagegaan welke gevolgen van cyberpesten de drie partners al effectief meegemaakt hebben.

Er bestaat geen unieke wet over cyberpesten, maar ze kan wel onder enkele wetten van het Strafwetboek vallen. In punt vijf worden deze wetten nader beschreven. Omdat jongeren vaak niet weten dat cyberpesten strafbaar kan gevonden worden, wordt er in mijn interview getoetst naar de straf die de Jeugd- en Sociale Politiedienst toepast. Daarnaast worden ook de maatregelen bevraagd, die de school en het CLB nemen ten aanzien van de pester.

Ten slotte worden in punt zes enkele tips gegeven die de school en de ouders kunnen toepassen om cyberpesten te voorkomen. Ook in mijn interview wordt er gevraagd naar de huidige maatregelen die de drie partners hanteren om cyberpesten te voorkomen.

2 Cyberpesten

2.1 Algemeen

2.1.1 Wat is pesten?

In Van Dale betekent 'pesten': 'kwellen, treiteren, judassen'.¹

Algemeen kunnen we spreken van pesten wanneer meestal meerdere personen zich systematisch negatief, kleinerend, kwetsend of agressief gedragen ten opzichte van een slachtoffer dat zich daardoor bedreigd voelt.²

Dan Olweus is een Zweedse psycholoog die beschouwd wordt als de grondlegger van het onderzoek naar pesterijen op school. Hij deed in Noorwegen en Zweden onderzoek naar pesterijen om na te gaan hoe ze kunnen worden voorkomen. Uit zijn onderzoek vloeide een interventiecampagne voort, die zeer succesvol bleek te zijn.

Pesten volgens Dan Olweus:

*'Pesten of treiteren is antisociaal, agressief gedrag waarbij het slachtoffer herhaaldelijk en langdurig negatieve handelingen van materiële, fysieke of psychische aard moet ondergaan door één of meerdere pestkoppen. Men spreekt van negatieve handelingen wanneer iemand met opzet een ander schade berokkent, benadeelt of lastigvalt of dat probeert te doen. (...) Bij pesterijen is er sprake van constant negatief gedrag binnen een verstoord machtsevenwicht, bestaat er een ongelijke machtsrelatie waardoor het slachtoffer er meestal niet in slaagt om op zijn eentje de situatie te doorbreken. Het pesten kan direct of indirect zijn, opvallend en zichtbaar of onderhuids en geniepig.'*³
(Olweus, 1991)

Zo kunnen er verschillende definities van pesten worden geformuleerd, maar er zijn altijd aspecten die telkens opnieuw aan bod komen. Pesten is ook een universeel verschijnsel. De omvang en de frequentie van pesten is niet cultuur gebonden. Onderzoeken hebben dat aangetoond.

---

¹ VAN DAELE, Opzoeken. Woordenboek. Pesten, *Internet*, 15 februari 2012.
(<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=pesten&lang=nn>)

² EMMERECHECHTS, S., *Pesten. Wat doen we eraan?* Antwerpen, Standaard Uitgeverij N.V., 1999, p38.

³ EMMERECHECHTS, S., o.c., p 73-74.

Er is ook duidelijk een verschil tussen pesten en plagen. Bij plagen zijn de partijen gelijkwaardig en gaat het meestal om een eenmalige activiteit die niet veel voorstelt. Pesten is structureel en kan heel zware gevolgen hebben. Zo zware gevolgen dat sommige jongeren, maar zelfs ook volwassenen, een einde maken aan hun leven.

2.1.2 Wat is cyberpesten?

Cyberpesten is een vorm van pesten, maar dan via digitale wegen. Het wordt ook wel digitaal of elektronisch pesten genoemd. Pesten kan bijvoorbeeld via e-mail, per sms of via het internet. Vandaag de dag wordt er vaak gepest via de sociale netwerksites die heel populair geworden zijn, zoals Facebook en Twitter. Vooral kinderen zijn hier het slachtoffer van. Vaak zijn ouders niet op de hoogte van het gepest, omdat de ouders niet de tijd hebben om alles te controleren. Internet is één van de normaalste zaken in de wereld geworden.

Daarnaast is pesten via de mobiele telefoon toegenomen. Vroeger waren er alleen maar vaste telefoontoestellen of moest je op zoek gaan naar een telefooncel. Vandaag de dag hebben kinderen vanaf tien jaar al een gsm. Het is een standaard attribuut geworden van kinderen en tieners.

Cyberpesten is een groeiend probleem. Ouders zijn zich zelden bewust van de gevaren van cyberpesten. Bovendien verzwijgen kinderen vaak dat ze gepest worden via digitale wegen, soms tot het te laat is.

2.1.3 Vergelijking tussen pesten en cyberpesten

Tussen het klassiek pesten en cyberpesten zijn er enkele overeenkomsten, maar ook enkele verschillen.

Zowel het klassiek pesten als het cyberpesten zijn erg kwetsend. Het blijft bij beiden ook niet bij één keer. Daarnaast is er zowel bij het klassieke pesten als bij het cyberpesten een ongelijke machtsverhouding. De pester is vaak sterker dan het slachtoffer. Ten slotte kunnen beiden zware gevolgen hebben voor de slachtoffers.¹

---

¹ CHILD FOCUS, Click Safe. *Internet*, 14 oktober 2011.
(<http://www.clicksafe.be/jongeren/?q=cyberpesten#vergelijk>)

Naast deze overeenkomsten zijn er ook enkele verschillen. Zo is cyberpesten anoniem, terwijl je bij het klassieke pesten de pester kent. Door het feit dat cyberpesten anoniem is, vinden slachtoffers cyberpesten vaak erger dan klassiek pesten. Het klassieke pesten stopt meestal snel, maar een bericht kan heel lang op internet blijven staan. Daarnaast gebruiken kinderen en jongeren een eigen taal, namelijk de chat-taal en sms-taal, waardoor cyberpesten vaak niet herkend wordt door volwassenen. Cyberpesten doet zich ook voor in de private sfeer van het slachtoffer, terwijl het klassieke pesten plaats vindt in de vertrouwde omgeving. Ten slotte kan de dader van cyberpesten niet zien hoe kwetsend zijn daden zijn, waardoor hij niet beseft welke schade hij veroorzaakt.¹

2.2 Verschillende vormen van cyberpesten

2.2.1 Directe vormen van cyberpesten of 'in the face'-pesten

➤ *Fysiek cyberpesten*

Bij fysiek cyberpesten gaat het om het 'fysiek' schade toebrengen aan ICT of aan het slachtoffer. Dit kan gaan van het versturen van virussen tot het hacken van paswoorden van bijvoorbeeld MSN of e-mail. Ook het wissen van profielpagina's van mensen behoort tot het fysiek cyberpesten.

➤ *Verbaal cyberpesten*

Flaming per e-mail/SMS is één van de vormen van verbaal cyberpesten. Flaming betekent online vechten door elektronische scheldberichten heen en weer te sturen of op het internet te plaatsen.² Deze online gevechten kunnen plaatsvinden in een chatbox of op een discussieforum.

Ook harassment behoort tot het verbaal cyberpesten. Harassment betekent bij ons 'kwelling' en kan je eigenlijk vergelijken met flaming, maar hier gaat het niet om een online gevecht. Bij harassment valt men iemand lastig of scheldt men iemand uit via het internet of de gsm.³

---

¹ Cyberpesten. *Internet*, 14 maart 2012. (<http://cyberpesten.wikispaces.com/pesten-verschillen>)

² DELVER, B., en HOP, L., *Pesten is laf. Cyberpesten is laffer*. Haarlem, Vives Media B.V., 2007, p. 19.

³ DELVER, B., en HOP, L., o.c., p. 19.

Trickery is een derde mogelijkheid. Onder trickery verstaan we het uitlokken van privé-informatie van een persoon om dat nadien online te zetten of aan anderen te versturen.¹

Ten slotte spreekt men ook van cyberstalking. Cyberstalking is het herhaaldelijk en veelvuldig lastig vallen van iemand via internet of andere elektronische communicatiemiddelen. Bijvoorbeeld door elke dag iemand tientallen scheldmails of scheld-sms'jes te sturen.

➤ *Non-verbaal cyberpesten*

Bij non-verbaal cyberpesten gaat het voornamelijk over de nieuwe trend 'happy slapping'. Bij happy slapping wordt een willekeurige persoon door een groepje, meestal jongeren, in elkaar geslagen en dit wordt door een andere persoon vastgelegd op een mobiele telefooncamera of een videocamera. Nadien wordt het filmpje op het internet geplaatst, waarbij de jongeren opscheppen over wie het slachtoffer het beste heeft geslagen. Ook het doorsturen van pornografische foto's van iemand behoort tot het non-verbaal cyberpesten. Men kan ook foto's van personen bewerken en deze op het internet plaatsen.

➤ *Sociaal cyberpesten*

Hier wordt het slachtoffer online uitgesloten van bijvoorbeeld chatforums. Wanneer het slachtoffer online komt, wordt hij/zij genegeerd, zodat het slachtoffer niet kan deelnemen aan sociale contacten.

2.2.2 Indirecte vormen van cyberpesten

➤ *Outing*

Outing is het openbaar maken van persoonlijke informatie, privé-foto's of filmpjes die vertrouwelijk zijn.² Dat kan via het doorsturen van deze informatie of foto's met een mobiele telefoon, maar ook door het maken van een website over deze persoon.

➤ *Masquerade*

Bij masquerade kunnen we een onderscheid maken tussen identiteitsdiefstal en identity fluidity. Bij identiteitsdiefstal gaat de pester zich voordoen als het slachtoffer.

---

¹ DELVER, B., en HOP, L., Pesten is laf. Cyberpesten is laffer. Haarlem, Vives Media B.V., 2007, p. 19.

² DELVER, B., en HOP, L., o.c., p. 19.

Dit gebeurt bijvoorbeeld na het hacken van het paswoord van MSN of na het inbreken in de mailbox. Bij identity fluidity gaat de pester zich voordoen als iemand anders. Zo kan hij/zij bijvoorbeeld een ander geslacht of een andere leeftijd aannemen om personen te misleiden.¹

➤ *Denigration ('put down')*

Hier gaat het over het online verspreiden van geruchten over iemand om zijn/haar reputatie aan te tasten. Soms gaat men ook over tot het sturen van beledigende mails naar familie of kennissen van slachtoffers.

Ook het oprichten van haatwebsites behoort tot deze vorm van cyberpesten. Men richt websites op over een persoon, waar de haat ten opzichte van deze persoon geuit wordt. Iedereen kan dat zien, waardoor het slachtoffer nog meer gekwetst wordt.²

2.3   *Wie doet er aan cyberpesten?*

2.3.1   *Profiel pester*

Parry Aftab wordt gezien als een experte in verband met cybercriminaliteit, internet-privacy en cyber-misbruik. Ze is een Amerikaanse privacyrechtenadvocaat, die bepaalde groepen van kinderen of tieners in de categorie pesters plaatst.

Ze onderscheidt vier groepen die elk hun eigen motief hebben:³

➤ *Power-hungry kids: Machthongerigen*

Deze groep pest anderen om hen pijn te doen en om zichzelf te zien als degenen die de leiding heeft. Een subgroep van deze internetpesters zijn de Revenge Of The Nerds pesters. Dit zijn de kinderen die op school een 'nerd' worden genoemd en uitgesloten worden, maar online hun macht grijpen. Het zijn eigenlijk kinderen die wraak nemen, omdat ze in de klas gepest worden.

---

¹ WALRAVE, M., DEMOULIN, M., HEIRMAN, W., en VAN DER PERRE, A., Cyberpesten: pesten in bits en bytes. *Internet*, februari 2009. (http://www.internet-observatory.be/internet_observatory/pdf/brochures/Boek_cyberpesten_nl.pdf)

² WALRAVE, M., DEMOULIN, M., HEIRMAN, W. en VAN DER PERRE, A., o.c.. (http://www.internet-observatory.be/internet_observatory/pdf/brochures/Boek_cyberpesten_nl.pdf)

³ PARRY, A., Parry Aftab the privacy lawyer. *Internet*, 12 februari 2012. (<http://www.aftab.com/>)

- *Vengeful Angels: Wraakengelen*
Hier gaat het om kinderen die via het internet pesten, omdat zij vinden dat er iets onrechtvaardig is gebeurd en ze willen opkomen voor anderen.
- *Mean girls: Gemene meiden*
Deze internetpesters nemen in groep een ander te grazen, omdat ze dat fijn vinden. Het gaat niet alleen om meisjes, maar ook jongens doen dit.
- *Inadvertent Cyberbullies: Per ongeluk-cyberpesters*
Kinderen die eigenlijk niemand pijn willen doen, maar niet beseffen dat hun acties overkomen als pesterijen.

Parry Aftab heeft ook een profiel ontwikkeld van een digitale pester. Het gaat namelijk om een kind van meestal tussen de negen en de veertien jaar oud. Hij/zij kent meestal het slachtoffer en is of was zelf het slachtoffer van het klassieke pesten.¹

De universiteit van Antwerpen en viWTA, Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek, deden samen een onderzoek naar cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen. Dit onderzoek kwam ook tot een aantal bevindingen in verband met de eigenschappen van digitale pesters.²

Jongeren die volgens hun eigen gevoel echt iemand gepest hebben via het internet of de gsm besteden meer tijd aan het internet en zijn vaker dader van het klassieke pesten. Daarnaast hebben ze ouders die minder betrokken zijn bij hun internetgebruik. Deze jongeren zijn vaak ook slachtoffer van cyberpesten.³

Uit onderzoeken heeft men kunnen vaststellen dat meisjes meer digitaal pesten dan jongens. Jongens gaan nog vaker over tot fysiek pesten, terwijl meisjes meer psychologisch pesten, omdat ze fysiek meestal niet sterk genoeg zijn.⁴

¹ PARRY, A., Parry Aftab the privacy lawyer. *Internet*, 12 februari 2012. (<http://www.aftab.com/>)

² VANDEBOSCH, H., VAN CLEEMPUT, K., MORTELMANS, D., en WALRAVE, M., Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen, studie in opdracht van het viWTA. *Internet*, 2006. (<http://www.samenlevingentechnologie.be/ists/nl/pdf/rapporten/rapportcyberpesten.pdf>)

³ VANDEBOSCH, H., VAN CLEEMPUT, K., MORTELMANS, D., en WALRAVE, M., o.c.. (<http://www.samenlevingentechnologie.be/ists/nl/pdf/rapporten/rapportcyberpesten.pdf>)

⁴ GIELEN, G., Informatieve website over cyberpesten. *Internet*, 2 december 2011. (<http://www.cyberpesten.be/profielvandedader.htm>)

2.4 Wie zijn de slachtoffers?

2.4.1 Profiel slachtoffer

Eigenlijk zijn er geen speciale eigenschappen om slachtoffer te worden van cyberpesten. Het kan iedereen overkomen. Het komt zelfs vaak voor dat de pester het slachtoffer niet kent. Het gaat voornamelijk om een combinatie tussen zowel uiterlijke als innerlijke aspecten.

Een slachtoffer van cyberpesten is vaak anders dan anderen. Hij/zij komt niet op voor zichzelf en is angstig en onzeker. Hij/zij heeft weinig vrienden en vermijdt oogcontact met anderen. Daarnaast is hij/zij ofwel heel stil ofwel heel mondig. Hij/zij heeft een afkering tegenover geweld en weet niet hoe hij/zij moet omgaan met conflicten. Bovendien is hij/zij onderdanig en heel rusteloos. Ten slotte is hij/zij net zoals de dader eerder het slachtoffer geweest van pesterijen.¹

3 De oorzaken van cyberpesten ²

3.1 Anonimiteit

Vele pesters nemen een andere identiteit aan op het internet, waardoor het slachtoffer niet weet door wie hij/zij gepest wordt. De dader heeft het gevoel dat hij onzichtbaar is en niet gepakt kan worden. De anonimiteit en het gevoel van onzichtbaarheid maakt het cyberpesten erger en kwetsender dan het klassieke pesten. Jongeren gaan in cyberpesten vaak verder dan ze zouden durven bij het klassieke pesten. Door de anonimiteit durven ook slachtoffers soms wraak te nemen via de digitale wegen.

Men spreekt wel van anonimiteit, maar eigenlijk gaat het maar om schijnbare anonimiteit. De jongeren weten niet dat bij hun e-mailverkeer en sommige surfactiviteiten het IP-nummer van hun computer wordt genoteerd. Zo laten ze vaak hun sporen na.

---

¹ GIELEN, G., Informatieve website over cyberpesten. *Internet*, 2 december 2011.
(<http://www.cyberpesten.be/profielvanhetslachtoffer.htm>)

² GIELEN, G., o.c.. (<http://www.cyberpesten.be/watpopulair.htm>)

3.2 Snel en makkelijk toegankelijk

De technologische middelen zijn vandaag de dag gemakkelijk bereikbaar. Iedereen heeft tegenwoordig een computer of laptop bij zijn thuis en de leeftijd van het krijgen van een gsm wordt steeds vroeger. Door de snelle toegankelijkheid denken de jongeren vaak niet na als ze starten met cyberpesten. Het pesten via internet gaat ook zeer snel. In enkele luttele seconden wordt een bericht of afbeelding verspreid, zodat een snelle verspreiding van de pesterijen mogelijk is.

Ook de eenvoud van de technologische middelen is een oorzaak dat er zo snel gepest kan worden via digitale wegen. Je kan heel snel een fictief e-mailadres of profielpagina aanmaken, waardoor je het ene bericht na het andere kan verspreiden, anoniem haatmails kunt versturen, enzovoort.

3.3 Er wordt weinig of niet ingegrepen

Cyberpesten valt niet zo op als het klassiek pesten. Bij klassiek pesten zijn er vaak verwondingen zichtbaar, zoals blauwe plekken of kapotte kleren. Bij cyberpesten wordt er voornamelijk psychologisch gepest, waardoor het niet zo zichtbaar is. Ook vertellen kinderen of jongeren zelden dat ze gepest worden via digitale wegen. Ze hebben schrik dat hun ouders het internetgebruik zullen verbieden of omdat ze weten dat hun ouders niets of weinig van computers kennen.

3.4 Vermindering van sociale en ethische normen

Daders van digitaal pesten denken vaak niet na over de gevolgen van hun online pestgedrag voor het slachtoffer. Hierdoor zullen ze gedrag stellen waarbij sociale en ethische normen overschreden worden. Vaak hebben ze ook nooit geleerd met grenzen om te gaan en gaan ze zichzelf ook geen grenzen opleggen. Bij cyberpesten durft men veel meer dan bij klassiek pesten. Zo durft men bijvoorbeeld via mail agressiever te zijn dan wanneer de persoon voor je zou zitten.

3.5   *Men kan meerdere identiteiten aannemen*

Tieners zijn tijdens hun adolescentie geneigd om verschillende rollen aan te nemen. Dat doet men ook via het internet. Via het internet kan men gemakkelijk experimenteren met verschillende rollen. Hier schuilt een enorm gevaar in. Pedofielen nemen vaak een andere identiteit aan om kinderen te misleiden en een afspraak met hen te regelen. Jongeren nemen vaak een andere identiteit aan op het internet, waardoor ze denken dat ze ongestoord kunnen pesten.

3.6   *Willen bluffen*

De dader van digitaal pesten is vaak een onzeker en verlegen persoon. Door digitaal te pesten weet niemand wie hij/zij is en daardoor kunnen ze hun onzekerheid verbergen. Via het internet of andere media kunnen zij laten zien wat ze durven.

4   De mogelijke gevolgen van cyberpesten

Meestal gaat alleen de aandacht naar de zware gevolgen van cyberpesten, maar eigenlijk moeten alle gevolgen de aandacht trekken. Het afgelopen jaar is er regelmatig in het nieuws een bericht verschenen van een jongere die zelfmoord had gepleegd, vanwege pesterijen via sociale netwerksites. De gevolgen van cyberpesten kunnen dus zeer dramatisch zijn. Ook het verspreiden van belastend fotomateriaal of doodsbedreigingen kunnen ernstige gevolgen hebben. De minder dramatische gevolgen zijn niet altijd zichtbaar en krijgen om die reden ook niet altijd de juiste of nodige aandacht. Bijvoorbeeld het verspreiden van roddels of het verzenden van gemene sms-berichten kunnen erg kwetsend zijn en een verminderd zelfvertrouwen, leerproblemen of depressies tot gevolg hebben. Als de kinderen al van kleins af aan gepest werden, ondervinden zij daar vaak hun hele leven lang problemen door. Het begint met problemen op school en later kunnen er ook problemen ontstaan op interpersoonlijk, relationeel en psychologisch vlak.

De kinderen kampen ook vaak met psychosomatische klachten, zoals onverklaarbare buikpijn of hoofdpijn. Veel jongeren slikken op jonge leeftijd al medicatie om hun psychische problemen te kunnen oplossen. Meisjes gaan het gepest worden uitspelen

tegen hun directe omgeving.¹ Ze gaan moeilijk gedrag vertonen, worden onhandelbaar, weigeren bevelen uit te voeren, enzovoort. Zij blijven ook meer thuis van school dan jongens, wanneer ze gepest worden. Jongens trekken zich meestal terug op hun kamer en lijden in stilte.² Ook op school proberen ze zo weinig mogelijk te laten merken.

Men mag de gevolgen van pesterijen niet onderschatten. Het slachtoffer kampt later vaak met sociale en emotionele problemen of met een depressie. Om die reden moet digitaal pesten zo snel mogelijk gestopt worden. Als het pesten blijft duren, kan dat leiden tot depressies, gedragsproblemen en zelfs tot zelfmoorgedachten en zelfmoord. Oudere kinderen die het slachtoffer zijn van digitaal pesten beginnen vaak te drinken of starten met druggebruik.

M. Fekkes is een onderzoeker bij TNO Kwaliteit van Leven (Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek). Hij onderzocht de gevolgen van pesten bij kinderen die gepest werden. Hij ontdekte in zijn onderzoek dat gepest worden, samenhangt met gezondheidsklachten. Hij concludeerde dat kinderen die gepest werden een grotere kans hadden om zes maanden later nieuwe psychosociale en psychosomatische klachten te ontwikkelen in vergelijking met kinderen die niet werden gepest. Het ging voornamelijk om een stijging van enkele gezondheidsklachten, namelijk: angst, bedplassen, slaapproblemen, depressieve klachten, gespannenheid, vermoeidheid en buikpijn. Deze gevolgen kunnen optreden zowel bij slachtoffers van klassiek pesten als bij slachtoffers van cyberpesten. Uit de resultaten bleek ook dat een aantal psychosociale klachten vooraf gingen aan gepest worden. Zo bleek dat angstige kinderen en kinderen met depressieve klachten een grotere kans hadden om gepest te worden.³

5 Cyberpesten is strafbaar

Jongeren denken vaak dat cyberpesten anoniem is, maar ze weten niet dat het IP-adres van hun computer achterhaald kan worden. Wanneer de verdachte achterhaald wordt, kan hij/zij gestraft worden voor zijn handelingen.

---

¹ GIELEN, G., Informatieve website over cyberpesten. *Internet*, 2 december 2011.

(<http://www.cyberpesten.be/gevolgenvancyberpesten.htm>)

² GIELEN, G., o.c.. (<http://www.cyberpesten.be/gevolgenvancyberpesten.htm>)

³ GIELEN, G., o.c.. (<http://www.cyberpesten.be/gevolgenvancyberpesten.htm>)

Er is geen unieke wet over cyberpesten, maar cyberpesten kan wel onder enkele andere wetten van het Strafwetboek vallen¹, zoals:

Belaging

Men kan belaging terugvinden in het Strafwetboek onder artikel 442bis van de wet van 30 oktober 1998. Cyberpesten valt dan onder belaging, overlast en verstoring van de rust. Bij belaging is er ook geen opzet vereist, waardoor cyberpesten onder deze wet valt. De daders van cyberpesten zijn zich immers vaak niet bewust van de gevolgen van cyberpesten. De straf kan bestaan uit een gevangenisstraf van 15 dagen tot 2 jaar en/of een geldboete van 50 euro tot 300 euro. We moeten wel opmerken dat belaging enkel vervolgd kan worden als het slachtoffer effectief een klacht indient. Belaging is een klachtmisdrijf.

Informaticacriminaliteit

Niet alle artikels van deze wet zijn toepasbaar, maar enkele artikels zijn bruikbaar voor cyberpesten.

1. Hacken van een informaticasysteem (Strafwetboek Art. 550bis §1)

Iemand die het wachtwoord van een MSN account verandert of het account hackt, is strafbaar. Men krijgt een gevangenisstraf van 3 maanden tot 1 jaar of een geldboete van ongeveer 25 euro tot 25 000 euro. Wanneer de dader gegevens doorgeeft of verzameld heeft, gehandeld heeft met een bedrieglijk opzet of wanneer hij/zij de opdracht gegeven heeft tot hacken, kunnen deze straffen oplopen.

2. Kwaadwillige manipulatie van data (Strafwetboek Art. 550ter §2)

Als een persoon een virus doorstuurt naar iemand zijn/haar computer om hem/haar te pesten, kan hij/zij gestraft worden. De strafmaat is een gevangenisstraf van 6 maanden tot 3 jaar en/of een geldboete van 25 euro tot 25 000 euro. Als het informaticasysteem beschadigd is of de werking ervan belemmerd is, kunnen de straffen oplopen.

Zedenfeiten

Cyberpesten kan betrekking hebben op Artikel 383 en 383bis van het Strafwetboek, "Openbare schennis van de goede zeden". Alle vormen van cyberpesten die een seksuele aard hebben, zijn strafbaar. Het kan gaan over het plaatsen van foto's op websites of

---

¹ Katholieke Hogeschool Limburg, Cyberpesten wetgeving. *Internet*, 23 mei 2010.
(<http://www.cyberpesten.be/studentenproject/Inhoud%20CD%20Cyberpesten/Brochures/Brochure%20Wetgeving.pdf>)

seksueel getinte filmpjes publiekelijk maken. Hierop staan verschillende straffen. Er wordt rekening gehouden met de ernst van de zaak en de straf kan oplopen tot een gevangenisstraf van 2 jaar en een hoge geldboete.

Laster en eerroof

Artikel 443 uit het Strafwetboek, "Aanranding van de eer en goede naam van personen". Bij dit artikel horen er enkele voorwaarden, namelijk:¹

- er moet kwaad opzet in het spel zijn;
- hij/zij moet beschuldigd worden van een feit;
- dit feit moet zijn/haar goede naam besmeuren;
- het moet openbaar gemaakt worden.

Er is een verschil tussen eerroof en laster. Bij eerroof gaat het om een beschuldiging van feiten, die altijd strafbaar zijn ongeacht de echtheid van het bewijs. Laster is een valse beschuldiging, die wel bewezen moet worden. Hierop staat een straf van 8 dagen tot een jaar en een geldboete van maximaal 1000 euro.

6 Hoe kan men cyberpesten voorkomen?

Zowel de school als de ouders kunnen enkele acties ondernemen om het cyberpesten te voorkomen.

6.1 De acties die de school kan ondernemen²

1) Update het bestaande pestprotocol

Met het pestprotocol gaat het pesten en cyberpesten niet verdwijnen, maar het kan wel in de hand gehouden worden. Dit kan door bijvoorbeeld afspraken en regels op te stellen in verband met het internet- en gsm-gebruik.

---

¹ Katholieke Hogeschool Limburg, Cyberpesten wetgeving. *Internet*, 23 mei 2010. (<http://www.cyberpesten.be/studentenproject/Inhoud%20CD%20Cyberpesten/Brochures/Brochure%20Wetgeving.pdf>)

² DELVER, B., en HOP, L., *Pesten is laf. Cyberpesten is laffer*. Haarlem, Vives Media B.V., 2007, p. 97-103.

2) *Verbied mobiele telefoons tijdens schoolactiviteiten*

De mobiele telefoon wordt vaak gebruikt om digitaal te pesten. Om die reden is het raadzaam om de mobiele telefoon tijdens de schoolactiviteiten te verbieden, zowel tijdens de schooluren als tijdens naschoolse activiteiten. Op die manier wordt de kans op het cyberpesten wat vermeden.

3) *Zorg voor vertrouwenspersonen*

Het is belangrijk dat er vertrouwenspersonen aanwezig zijn op school. Kinderen die gepest worden, stappen gemakkelijker naar een vertrouwenspersoon op school dan naar hun ouders. De vertrouwenspersoon op school is vaak de conciërge of de kantinejuffrouw, omdat hij/zij laagdrempelig is en gemakkelijk te benaderen is. Maar ook leerkrachten moeten ingeschakeld worden als vertrouwenspersoon. Laat bijvoorbeeld de leerlingen meebeslissen over de leerkrachten die zij graag als vertrouwenspersoon zouden hebben.

4) *School de leerkrachten bij*

Niet alle leerkrachten zijn even goed op de hoogte van het gebruik van de nieuwe technologieën en van cyberpesten. Aangezien het digitaal pesten aan een opmars bezig is, is het belangrijk dat de leerkrachten bijgeschoold worden. Op die manier worden de ogen geopend en gaat men het gevaar achter de nieuwe technologieën zien.

5) *Geef het goede voorbeeld*

Kinderen spiegelen zich aan het gedrag van degenen die hen opvoedt. Om die reden is het ook belangrijk dat leerkrachten het goede voorbeeld geven. Leerkrachten moeten hun mobiele telefoon afzetten in de les.

6.2 De acties die ouders kunnen ondernemen¹

1) *Plaats de computer in de huiskamer*

Wanneer u de computer in de huiskamer plaatst, kan u uw kind een beetje in het oog houden. Bovendien weet het kind dan dat u kan meekijken, waardoor het niet zo snel zal pesten uit schrik betrapt te worden. Wanneer het kind zelf gepest wordt, weet hij/zij dat u in de buurt bent en dat hij/zij bij u terecht kan.

---

¹ DELVER, B., en HOP, L., *Pesten is laf. Cyberpesten is laffer*. Haarlem, Vives Media B.V., 2007, p. 93-96.

2) *Volg regelmatig de communicatie op*

Kinderen gebruiken MSN om in contact te blijven met hun vrienden en vriendinnen. Wanneer u het niet vertrouwt, kan u de gesprekken van u kind nalezen. Om dat te kunnen, moet u in het programma een aantal instellingen aanpassen, zodat het programma de gesprekken automatisch opslaat. Het is wel noodzakelijk dat je kind weet dat u dit doet, om de vertrouwensband niet te schaden. U kan ook aan uw kind vragen met wie hij/zij aan het sms-en is en over wat het gaat. Zo vertelt uw kind misschien de volgende keren automatisch met wie hij/zij aan het sms-en is.

3) *Stel u actief op*

Wanneer u niet goed op de hoogte bent van de nieuwe technologieën, stel u dan actief op, zodat uw kind u wat kan bijbrengen over deze technologieën. Kraak niet af wat hij/zij allemaal doet op het internet, maar bevraag zijn/haar interesse. Door zelf kennis te hebben van de werking van de technologische middelen, kan u uw kind leren op een veilige en verantwoorde manier met deze technologieën om te gaan.

4) *Laat uw kind weten dat je pesten ontoelaatbaar vindt*

Ouders denken vaak dat hun kind niet pest, maar elk kind is een mogelijke pestkop. Vertel uw kind regelmatig dat u het niet tolereert als hij/zij iemand pest of pijn doet. Niet alleen het slachtoffer, maar ook de dader heeft hulp nodig om van het pestgedrag af te komen.

5) *Geef het goede voorbeeld aan uw kinderen*

Let als ouder zelf op wat u doet en wat u zegt. Kinderen nemen vaak de gedragingen en het taalgebruik van hun ouders over. Let er ook op dat u anderen respecteert en niet te snel veroordeelt.

Zowel de school als de ouders kunnen de kinderen ook enkele tips meegeven. Zo is het belangrijk dat ze nooit persoonlijke gegevens online plaatsen. Ze mogen niet om het even wie op MSN accepteren en ze mogen hun paswoord nooit delen met mensen die ze niet kennen. Daarnaast is het belangrijk dat ze nooit zomaar hun webcam aanzetten. De kinderen moeten weten dat als ze gepest worden, ze er over moeten praten.¹

Nog een tip voor de ouders of de leerkrachten of andere opvoeders: wanneer het uit de hand loopt, contacteer dan de politie!

---

¹ CHILD FOCUS, Click Safe. *Internet*, 14 oktober 2011.
(<http://www.clicksafe.be/jongeren/?q=cyberpesten>)

DEEL 3: Praktijk

1 Inleiding

Als praktijkonderzoek koos ik voor enkele interviews. Op die manier werd er informatie verzameld over de werking en de maatregelen van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van cyberpesten. De geïnterviewde was mijn stagementor, hoofdinspecteur Bart Mondelaers. De school en het CLB van Herk-de-Stad zijn rechtstreekse partners van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van cyberpesten. Met de scholen van Lummen en Halen wordt er veel minder samengewerkt. Om die reden werd er geopteerd om enkel een interview af te nemen van de leerlingenbegeleidster van Sint-Martinus campus Amandina te Herk-de-Stad, Nele Verstrepen, en een maatschappelijk assistent van het CLB, Bert Appeltans. Op die manier werd er een beeld gevormd van hun aanpak in het kader van cyberpesten en van de maatregelen die zij hanteren om cyberpesten te voorkomen. Hun aanpak en maatregelen konden namelijk belangrijk zijn in functie van de aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst.

In deze interviews werd mijn theoretische uitwerking betrokken. Er werd nagegaan met welke voorbeelden van cyberpesten de drie instanties al geconfronteerd zijn geweest en welke gevolgen deze feiten hadden. Op die manier werd er geconcludeerd welke vorm van cyberpesten het meest voorkomt. Mijn persoonlijke aanbevelingen zijn hier gedeeltelijk op afgestemd. Daarnaast werd er nagegaan welke maatregelen er genomen worden ten aanzien van de pester. Ten slotte werd er ook nagegaan welke preventieve maatregelen er gehanteerd worden om het cyberpesten te voorkomen.

Het doel van dit onderzoek en van het gehele eindwerk was na gaan hoe de Jeugd- en Sociale Politiedienst beter kan inspelen op het cyberpesten en zo cyberpesten kan verminderen. Ik ging dus op zoek naar de hiaten in hun aanpak.

Eerst krijgt u in punt twee een beeld over de aanpak van de school en van het CLB in het kader van cyberpesten. Nadien krijgt u een ruimer beeld van de aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst. In beide aanpakken wordt er meegedeeld wie de melding doet en hoe deze melding aangepakt wordt. Daarnaast worden de rechtstreekse partners in het kader van cyberpesten weergegeven. Nadien worden er enkele voorbeelden van cyberpesten besproken en de daarbij horende gevolgen.

Verder krijgt u een beeld van de begeleiding van slachtoffers. Ook de maatregelen ten aanzien van de pester worden besproken. Ten slotte wordt er dieper ingegaan op de huidige actieplannen om cyberpesten te voorkomen.

In punt drie kan u een casus lezen, welke een uitgewerkte situatie is van één van de voorbeelden van cyberpesten, waarmee de Jeugd- en Sociale Politiedienst ooit geconfronteerd werd. In punt vier kan u uiteindelijk mijn conclusies en aanbevelingen vinden die de Jeugd- en Sociale Politiedienst misschien kunnen helpen.

2 Aanpak van cyberpesten

2.1 *Initiële aanpak door de school en het CLB*

2.1.1 *Melding van cyberpesten*

De leerlingen van de school melden het cyberpestgedrag meestal aan de leerlingenbegeleidster van de school, Nele Verstrepen, als het cyberpesten kadert in de schoolse context. Dat is vaak wel het geval. In uitzonderlijke gevallen meldt iemand anders het cyberpestgedrag aan de leerlingenbegeleidster, bijvoorbeeld de ouders, maar dan is de leerling het meestal ook al gaan melden.

Het cyberpestgedrag wordt bijna nooit door de leerkrachten gemeld, aangezien zij er vaak niets van merken of niet ingelicht worden.

Wanneer de leerling verdere problemen ondervindt van het cyberpestgedrag en het er moeilijk blijft mee hebben, wordt het CLB ingelicht door de leerlingenbegeleidster. Soms, wanneer het pesten heel ver gaat, zetten de jongeren of de ouders zelf de stap naar het CLB.

2.1.2 *Aanpak van de melding cyberpesten*

De leerlingenbegeleidster van de school vraagt altijd naar bewijzen. Als de pester op school zit, wordt hij/zij erbij gehaald, zodat er een confronterend gesprek kan plaatsvinden. De school probeert eerst te bemiddelen. Als dat niet werkt, proberen ze

oplossingen te bedenken om het pestgedrag te stoppen en indien nodig sanctioneren ze de pester. Als er vooraf al veel gebeurd is, gaan ze onmiddellijk over tot sanctionering.

Als het CLB ingelicht is over de feiten en beide partijen bevinden zich in de school, dan gaan ook zij een gesprek aan met zowel het slachtoffer als de pester. Zij gaan op basis van de bewijzen kijken wat ze kunnen doen.

Wanneer de pester niet op de school zit, kan de leerlingenbegeleidster niet veel doen. Het slachtoffer wordt dan doorverwezen naar de politie om klacht in te dienen. Vaak licht de leerlingenbegeleidster dan ook de schoolagent in over de feiten.

Cyberpesten wordt door beide partijen heel serieus genomen, aangezien alles wat op internet staat openbaar is, en dus een heel grote impact kan hebben.

2.1.3   *Rechtstreekse partners in verband met de aanpak*

De school en het CLB zijn rechtstreekse partners van elkaar. De school probeert altijd eerst de situatie zelf op te lossen. Zij gaan eerst zelf een gesprek aan met het slachtoffer en de pester en leggen indien nodig sancties op. Nadien wordt het CLB ingeschakeld, omdat zij met de ouders samenwerken. Het CLB staat ook in voor de verdere opvolging en begeleiding.

Elke maandagvoormiddag van de week vindt er een overleg plaats tussen het CLB, de leerlingenbegeleidster van de school en de drie pedagogische directeurs van de scholen. Op dat overleg wordt de begeleiding besproken van één of meerdere leerlingen, waarover gemeenschappelijk overleg nodig is. Alle moeilijkheden op gebied van gedrag, pesten, leren, enzovoort, worden er besproken. Ze gaan samen op zoek naar een oplossing. Er worden afspraken gemaakt over wie wat doet en wie welke verantwoordelijkheden op zich neemt.

Daarnaast is de politie een rechtstreekse partner van beide instanties. Als het om strafbare feiten gaat, licht de school de schoolagent in. Het CLB mag niets rechtstreeks melden aan de politie. Wanneer leerlingen de stap naar het CLB zetten als ze gepest worden via digitale wegen en het om ernstige feiten gaat, verwijst het CLB hen door naar de politie.

2.1.4 Voorbeelden van cyberpesten

Wanneer de school op de hoogte gebracht wordt van cyberpesten gaat het vaak om pesten via Facebook of MSN Messenger. Eén keer is een leerling bij de leerlingenbegeleidster gaan melden dat er beledigende commentaren op zijn foto's op Facebook werden geplaatst. Daarnaast is er ooit een jongen gaan melden dat hij getagd werd in foto's op Facebook, maar niet zo fraaie foto's. Hij wilde dit liever niet, maar zijn vrienden hadden er plezier in.

Ten slotte is er ooit een leerling gaan melden dat ze gepest werd in de klas, omdat ze "naar de stal stonk". Via Facebook gingen de pesterijen steeds verder en werden er beledigende berichten op haar profiel geplaatst. Bovendien werd ze op MSN Messenger steeds verder uitgescholden.

Bij deze situaties werd steeds het CLB ingeschakeld. Samen met het CLB probeerden ze de situaties eerst binnen de schoolse context op te lossen.

2.1.5 Gevolgen van cyberpesten

De gevolgen die de jongeren ondervonden, waren gevoelens van machteloosheid en heel veel stress. De volgende dag moesten ze terug naar school, terwijl hun imago geschaad was en ze niet wisten hoe de klasgenoten gingen reageren. Het CLB merkte op dat de jongeren na de gebeurtenis vaak met stress kampten.

2.1.6 Begeleiding van het slachtoffer

De leerlingenbegeleidster vraagt altijd aan het slachtoffer om nog eens langst te komen of ze spreekt hem/haar aan op de gang. Het is ook mogelijk dat de leerling de leerlingenbegeleidster aanspreekt. Anders dan bij het eerste confronterende gesprek is dat de leerling niet meer uit de klas gehaald wordt. Het initiatief moet van het slachtoffer komen of hij/zij wordt spontaan aangesproken. Wanneer blijkt dat een gesprek toch niet geholpen heeft en de leerling nog steeds gepest wordt, gaat hij/zij dit meestal wel terug melden, aangezien de pester dan gesanctioneerd zal worden.

Het CLB spreekt het slachtoffer nog eens aan op school. Ze vragen dan hoe het nu verder gaat en of hij/zij nog verdere begeleiding wenst. Soms wordt er ook een opvolggesprek

georganiseerd. Als het goed gaat, valt het proces nadien stil. Als er toch nog problemen blijven spelen, wordt de betrokkene zo lang het nodig is, opgevolgd. Er wordt dan een afspraak gemaakt voor een gesprek.

2.1.7   *Maatregelen ten aanzien van de pester*

Door de school worden er geen maatregelen genomen ten aanzien van de pester. Zij hopen dat het cyberpesten stopt na een gesprek met de betrokkene. De school dreigt wel met sancties, maar heeft nog nooit sancties moeten ondernemen. De pester krijgt ook geen verdere begeleiding binnen de school. Als het cyberpesten toch zou blijven duren, kan de pester geschorst worden.

Het CLB neemt geen maatregelen ten aanzien van de pester. Dat is niet hun bevoegdheid, maar die van de school. Zij gaan na de feiten wel nog regelmatig een gesprek aan met de pester.

2.1.8   *Actieplannen*

Zowel de school als het CLB hebben nog niets concreet gedaan rond cyberpesten. Wanneer het zich voordoet, kan de school alleen maar een luisterend oor zijn voor het slachtoffer en mogelijke oplossingen bedenken. Wanneer de pester niet op de school zit, verwijzen ze de leerling door naar de politie of lichten ze de politie zelf in. In de lessen informatica wordt er wel aandacht geschonken aan een veilig gebruik van het internet. Ook hebben zij al lessen gehad over sociale netwerksites, bijvoorbeeld hoe ze hun profielpagina veilig kunnen maken.

In de school waar de eerste graad gevestigd is, zijn er wel pestactieplannen en actieplannen tegen cyberpesten, aangezien dat een ander publiek is. In de school waar de tweede en derde graad gevestigd is, hopen ze op de verantwoordelijkheidszin van de jongeren.

Het CLB heeft de bundel rond cyberpesten van de provincie wel eens doorgenomen. Zij verwachten voornamelijk dat de school preventief werkt. Bovendien rekenen zij ook op de ouders, die meer interesse moeten tonen in het gebruik van de nieuwe technologieën door hun kinderen. De dag van vandaag kennen de ouders niet meer veel van de nieuwe technologieën.

2.2 Aanpak Jeugd- en Sociale Politiedienst West-Limburg

2.2.1 Melding van cyberpesten

Meestal gaan de jongeren samen met hun ouders het cyberpesten melden. Soms doen de ouders dat alleen. Als het slachtoffer op één van de scholen van Herk-de-Stad zit, gaat hij/zij meestal eerst naar de leerlingenbegeleidster van de school. Als het om ernstige feiten gaat, licht zij de schoolagent in. Deze maakt hierover dan een melding en brengt de Jeugd- en Sociale Politiedienst op de hoogte. Wanneer de Jeugd- en Sociale Politiedienst op de hoogte is van de feiten, gaan ze bij het slachtoffer luisteren wat er precies aan de hand is. Bovendien nemen ze dan contact op met de burgerlijk verantwoordelijken om ook met hen een gesprek te hebben.

2.2.2 Aanpak van de melding cyberpesten

In eerste instantie wordt de melding heel serieus genomen, vanwege de recente feiten in de media in verband met de gevolgen van cyberpesten, zoals zelfdoding. Eerst wordt er bij de school of bij het CLB nagegaan of er al acties ondernomen zijn in verband met het cyberpestgedrag. Deze contacten verlopen via de schoolagent. In het kader van het schoolprotocol neemt de Jeugd- en Sociale Politiedienst dan contact op met zowel het slachtoffer als de pester. Samen met de andere actoren, namelijk de schoolagent, de leerlingenbegeleidster en het CLB, wordt er eerst naar een oplossing gezocht, zonder dat er al dadelijk een proces verbaal wordt opgesteld. Er wordt wel een interventiefiche opgemaakt. Stopt het pesten niet dan wordt er wel een proces verbaal opgesteld, maar het parket geeft dan nog steeds de voorkeur aan een afhandeling binnen de school.

Met andere woorden, als er nog een oplossing komt via de school of het CLB dan gaat de parketmagistraat de zaak niet doorverwijzen naar de jeugdrechter. Als er echt een klacht wordt ingediend buiten de school spreekt men van een klachtdelict en wordt er meteen een proces verbaal opgesteld. Dan komt er een verhoor van zowel het slachtoffer als de verdachte, dit in aanwezigheid van de burgerlijk verantwoordelijken als het om minderjarigen gaat. Het verhoor en het proces verbaal worden overgemaakt aan de parketmagistraat. Hij/zij verwijst de pester dan door naar de jeugdrechtbank als het om een minderjarige gaat.

De Jeugd- en Sociale Politiedienst is in dit hele proces verantwoordelijk voor het politionele en sociale gebeuren, zoals het opstellen van een proces verbaal, het verhoren

van de verdachte en het slachtoffer en het doorverwijzen van beide partijen. De politionele afhandeling en de doorverwijzing, gebeuren altijd in samenspraak met de schoolagent, Jean-Louis De Graef.

Doorverwijzing is een heel belangrijke taak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst, aangezien zij geen echte hulpverleningsrelatie aangaan met hun cliënten. Slachtoffers worden doorverwezen naar CAW Sonar slachtofferhulp of als de gevolgen zo ernstig zijn naar het CGG, Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg of naar een psycholoog. Pesters worden doorverwezen naar justitieel welzijnswerk van CAW Sonar of CAW 't Verschil.

2.2.3   *Rechtstreekse partners in verband met de aanpak*

De belangrijkste partners van de Jeugd- en Sociale Politiedienst zijn de leerlingenbegeleidster van de school en het CLB. De kerntaak van het CLB is immers het pesten aanpakken. Er is een heel goed contact tussen de leerlingenbegeleidster van de school en de politiediensten. Dat komt voornamelijk door het werk van de schoolagent. Als het cyberpesten heel ver gaat, dan wordt er een beroep gedaan op de diensten van het RCCU, Regional Computer Crime Unit van de federale politie te Hasselt. Zo kan er bewijsmateriaal verzameld worden.

Naast deze instanties is er ook nog de parketmagistraat van Hasselt, unit II jeugd en gezin. Deze wordt in kennis gesteld bij ernstige feiten. De parketmagistraat krijgt dan het proces verbaal opgestuurd en kan dan één van de vijf soorten beslissingen nemen. Hij kan de klacht seponeren of hij kan bemiddeling in strafzaken voorstellen als de dader meerderjarig is. Als het slachtoffer minderjarig zou zijn, worden zijn/haar burgerlijk verantwoordelijken betrokken in de bemiddeling. Bovendien kan hij aan de dader een minnelijke schikking voorstellen. Ten slotte kan hij een gerechtelijk onderzoek vorderen bij de onderzoeksrechter of meteen overgaan tot vervolging. Als de dader minderjarig is, is de jeugdrechtbank bevoegd. De sociale dienst van de jeugdrechtbank zal de jongere dan opvolgen. Als de dader meerderjarig is, is de Correctionele Rechtbank of het Hof van Assisen verantwoordelijk, afhankelijk van de gevolgen van het cyberpestgedrag.

Daarnaast werkt de Jeugd- en Sociale Politiedienst samen met CAW Sonar slachtofferhulp. Slachtoffers van cyberpesten worden indien nodig doorverwezen naar deze dienst. Bovendien wordt er altijd informatie gegeven over het JAC, het

Jongerenadviescentrum. Wanneer het cyberpesten ernstige gevolgen veroorzaakt heeft, wordt er doorverwezen naar het CGG, Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg.

Wanneer de ouders vrijwillig hulp willen zoeken voor hun kind als pester kunnen ze terecht bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Wanneer de situatie ernstig is, meldt de Jeugd- en Sociale Politiedienst de situatie ook aan bij het Comité. De ouders zetten voornamelijk de stap naar het Comité als de thuissituatie niet meer houdbaar is door het gedrag van hun kind. Men spreekt dan van een problematische opvoedingssituatie.

2.2.4 Voorbeelden van cyberpesten

De pesterijen beginnen meestal in school en ontaarden dan in cyberpesten. De jongeren gebruiken voornamelijk de sociale netwerksites, zoals Facebook, omdat ze daar heel vertrouwd mee zijn en het slachtoffer langs die weg kunnen raken. Iedereen kan dan ook “meegenieten” van het pestgedrag, omdat sociale netwerksites heel openbaar zijn. Ze bereiken zo de andere klasgenoten, hun vrienden, buitenstaanders, enzovoort. Ook mijn stagementor is van mening dat de impact van cyberpesten om die reden veel groter kan zijn dan het klassieke pesten en de pesters zijn zich daar vaak niet van bewust.

De Jeugd- en Sociale Politiedienst heeft een situatie van cyberpesten meegemaakt, waarbij een meisje werd uitgelachen op Facebook, omdat ze “naar de stal stonk”. Ze werd steeds harder aangepakt op Facebook, aangezien iedereen kon zien dat ze werd uitgelachen en daar graag bij mee deed. Na een bepaalde tijd werd het meisje door veel jongeren aangesproken en uitgelachen, zonder dat die haar kenden. Het meisje had nadien een mesje in haar schoen verstoppt om haar indien nodig te verdedigen. De moeder van een medeleerling is dat gaan melden aan de politie, waardoor het slachtoffer verhoord moest worden als verdachte, wegens illegaal dracht van een wapen. Toen heeft ze pas verteld over de pesterijen op school en op Facebook en over de scheldberichten. (U kan een uitwerking van dit voorbeeld terugvinden in een casus onder punt drie)

Daarnaast heeft een slachtoffer vorig jaar klacht ingediend, omdat hij via Facebook uitgescholden en bedreigd werd. De pesters zeiden dat hij een goed pak slaag verdiende en dat zou krijgen als ze elkaar zouden ontmoeten. Bovendien moest hij iedere keer lezen dat hij in een afkickcentrum thuishoort. Als hij de berichten van Facebook verwijderde, kwamen er steeds nieuwe bedreigingen.

Verder heeft de Jeugd- en Sociale Politiedienst een vorm van cyberpesten meegemaakt, waarbij een fake Facebookprofiel werd aangemaakt. Via dat profiel werden de vrienden van het slachtoffer publiekelijk uitgescholden. Ook werden foto's van enkele vrienden van het slachtoffer bewerkt en online gepubliceerd.

De Jeugd- en Sociale Politiedienst concludeert dat zij het vaakst meldingen of klachten krijgen, wegens pesten via de sociale netwerksites.

2.2.5 De gevolgen van cyberpesten

Voor het meisje dat werd uitgelachen, omdat “ze naar de stal stonk” was het pesten psychisch zwaar om te dragen. Ze werd voortdurend geconfronteerd met de pesterijen, zowel op school, op fuiven, op Facebook en op MSN Messenger. Het slachtoffer dreigde eronder door te gaan, waardoor er hulp van een dokter moest worden ingeroepen. Volgens de moeder had haar dochter soms ook suïcidale neigingen.

Het slachtoffer dat uitgescholden en bedreigd werd via Facebook, stond op het punt om in een depressie terecht te komen. Hij kon het niet meer aan om deze aantijgingen elke dag te lezen. Daarnaast had hij schrik om de pesters op straat tegen te komen.

Het slachtoffer van een fake Facebookprofiel hield niet meer veel vrienden over na dat voorval. Dat was psychisch zwaar voor het slachtoffer, omdat enkele vrienden niet geloofden dat het een fake profiel was.

2.2.6 Begeleiding van de slachtoffers

In eerste instantie vertrekt de begeleiding van slachtoffers vanuit een professionele houding. Ze laten de slachtoffers hun verhaal doen, ze kijken wat er met de melding of de klacht gedaan kan worden en nadien stellen ze mogelijke oplossingen voor. Aangezien de psychosociale hulpverlening van deze politiedienst beperkt is, bestaat de verdere begeleiding uit doorverwijzing. Ze verwijzen het slachtoffer door in samenspraak met de school, het CLB en de schoolagent. In erge gevallen verwijzen ze het slachtoffer door naar gespecialiseerde hulp van CAW Sonar slachtofferhulp. In uitzonderlijke gevallen verwijzen ze door naar het CGG.

2.2.7   *Maatregelen ten aanzien van de pester*

De Jeugd- en Sociale Politiedienst treedt berispnd op en de pester wordt nadien opgevolgd door het CLB. De pester krijgt geen begeleiding bij de Jeugd- en Sociale Politiedienst. De pester kan voor verdere begeleiding ook een beroep doen op justitieel welzijnswerk, ongeacht of hij school loopt in Herk-de-Stad of niet.

Als het pestgedrag niet zou stoppen, wordt er een proces verbaal opgesteld, waardoor de pester als een verdachte beschouwd wordt en verder vervolgd kan worden. De parketmagistraat beslist welk vervolg het proces verbaal krijgt en welke straf de pester krijgt.

Mijn stagementor vindt het moeilijk om te spreken over een echte straf. Dit door het feit dat er geen aparte wetgeving in het Strafwetboek is opgenomen voor cyberpesten. Wanneer de pester toch vervolgd wordt, valt het cyberpesten onder de inbreuk pesterijen of feitelijkheden, maar veel hangt af van de gevolgen van het pestgedrag. Als bijvoorbeeld het slachtoffer zelfmoord pleegde en als deze zelfmoord een rechtstreeks gevolg was van het pestgedrag, dan wordt de straf verzwaard.

Cyberpesten kan onder enkele wetten vallen, zoals ik in mijn theoretisch gedeelte al beschreven heb. Afhankelijk van de feiten en de gevolgen kan de klacht onder de wet belaging, informaticacriminaliteit, zedenfeiten of laster en eerroof vallen. De straffen die onder deze wetten vallen, variëren van een gevangenisstraf tot een geldboete. Toch even opmerken dat cyberpesten pas onder deze wetten kan vallen, als er effectief een klacht wordt ingediend.

Klasgenoten, leerkrachten, ouders, enzovoort, die op de hoogte zijn van de pesterijen en niet ingrijpen, kunnen ook een straf krijgen wegens schuldig verzuim.

De klachten die vaak genoteerd worden, zijn bedreigingen of psychische belaging of stalking als het cyberpesten blijft duren. Dit zijn dan klachtdelicten wat betekent dat het slachtoffer effectief klacht heeft ingediend en de Jeugd- en Sociale Politiedienst niet ambtshalve een proces verbaal heeft opgesteld. Met andere woorden, als het slachtoffer alleen maar zijn/haar verhaal wil doen en het cyberpesten wil melden, kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst geen proces verbaal opstellen.

In Limburg worden er ook HERGO-projecten (herstelgericht groepsoverleg) georganiseerd door het Bureau Alternatieve Afhandeling Limburg (BAAL) voor

minderjarige slachtoffers en daders. Dit kan men vergelijken met bemiddeling in strafzaken voor volwassenen. Samen met een onpartijdige persoon wordt er op zoek gegaan naar een oplossing voor de gevolgen van de strafbare feiten. Dit project kan zelfs door de jeugdrechter of de procureur des Konings verplicht opgelegd worden aan de minderjarige dader. Het slachtoffer moet dan wel eerst akkoord gaan.

2.2.8 Actieplannen

Momenteel hanteert de Jeugd- en Sociale Politiedienst geen echte maatregelen om het cyberpesten te verminderen. Aan de leerlingen van het laatste jaar lager onderwijs worden er wel M.E.G.A.-lessen (Mijn Eigen Goede Antwoord) gegeven. Met deze lessen willen ze de jongeren weerbaarder maken, vooraleer ze naar het secundair onderwijs gaan. In de laatste les van het M.E.G.A.-project wordt het fenomeen cyberpesten kort besproken.

Voor de Jeugd- en Sociale Politiedienst is cyberpesten een nieuw gegeven. Het pestgedrag begint meestal op school en mondt uit in pestgedrag via Facebook, MSN Messenger, sms-berichten, enzovoort. De geïnterviewde, Bart Mondelaers Hoofdinspecteur en maatschappelijk werker, vindt dat de politie mee moet met de tijd en dat er beter moet ingespeeld worden op het cyberpesten. Vanaf dit jaar, 2012, wordt cyberpesten wel opgenomen in de actieplannen. Mede dankzij dit eindwerk.

3 Casus

3.1 Situatieschets

Slachtoffer X van 14 jaar gaat naar school in de Sint-Martinusschool campus Amandina van Herk-de-Stad. Elke morgen alvorens zij naar school gaat, poetst ze de stallen van de paarden. Sinds kort wordt zij door haar medestudenten gepest, omdat zij “naar de stal stinkt”. In de klas schelden ze haar uit voor paard en stinkdier en deze pesterijen verspreiden zich verder via Facebook, MSN Messenger en sms-berichten. Na een tijdje wordt ze zelfs uitgelachen door onbekenden, die de pesterijen op Facebook kunnen lezen.

Omdat slachtoffer X de pesterijen niet meer aan kan, stapt ze naar de leerlingenbegeleidster en licht haar in over de feiten die zich voordoen, zowel tijdens als buiten de schooluren. Samen met de leerkracht wordt er een klasgesprek georganiseerd om over het hele gebeuren te praten. Dit heeft weinig effect en door het feit dat ze naar de leerlingenbegeleidster gestapt is, wordt ze nog meer gepest. De school licht het CLB in. De feiten spelen zich af in de maand juni en om die reden beslist het CLB om nog even te wachten en het probleem pas in september aan te pakken. In september organiseren zij een gesprek met alle betrokkenen. Deze tussenkomst komt eigenlijk veel te laat, waardoor de pesterijen in oktober opnieuw van start gaan.

Slachtoffer X beslist om een klein knipmesje mee naar school te nemen en stopt deze in haar schoen. De vader van slachtoffer X is op de hoogte van de pesterijen en bedreigt persoon Y, één van de pesters, aan de bushalte. Persoon Y zag op school dat slachtoffer X een knipmes bij had en vertelde dit tegen haar moeder, evenals de bedreiging van de vader van slachtoffer X. De moeder van persoon Y vindt dit niet kunnen en meldt deze feiten aan de politie. Hierdoor wordt slachtoffer X samen met haar ouders door de politie uitgenodigd voor verhoor wegens illegale dracht van een wapen.

De moeder van slachtoffer X vindt het niet kunnen dat haar dochter verhoord moet worden, omdat ze vindt dat haar dochter het slachtoffer is. Om die reden stapt de moeder naar de directeur van de school. Ze beschuldigt hem van het feit dat de school nooit iets gedaan heeft aan de pesterijen, waardoor haar dochter nu bij de politie moet komen. Ze vertelt hem ook dat hij haar dochter naar zelfmoord duwt en ze scheldt hem uit voor "rotte vis".

Een hoofdinspecteur van de Jeugd- en Sociale Politiedienst en de schoolagent verhoren slachtoffer X samen met één van haar burgerlijk verantwoordelijken, haar moeder. Slachtoffer X vertelt tijdens het verhoor aan de opstellers over de pesterijen die zich al lange tijd voordoen en verklaart dat ze het mesje niet bij had om haar te verdedigen, maar om een appel te schillen. Tijdens het verhoor wordt slachtoffer X aangeraden om een assertiviteitscursus te gaan volgen en een psycholoog te raadplegen. Ook verwijzen ze haar door naar slachtofferhulp van CAW Sonar. Daarnaast stellen ze voor om een groepsgesprek te organiseren met alle betrokkenen, maar hier gaat ze niet op in. Slachtoffer X gaat namelijk van school veranderen. Om die reden beslist ze ook om geen klacht in te dienen wegens pesterijen of belaging, maar het enkel te melden.

3.2   *Aanpak van de verschillende actoren*

De leerlingenbegeleidster heeft goed gehandeld door een klasgesprek te organiseren samen met de leerkracht om over de feiten te praten. Een individueel gesprek met iedere pester was in deze situatie moeilijk. Het is alleen jammer dat een klasgesprek niet geholpen heeft. De corebusiness van het CLB is pesten aanpakken. Het is jammer dat het CLB gewacht heeft tot het nieuwe schooljaar om een gesprek te organiseren met alle betrokkenen. Een gesprek in de maand juni had misschien meer succes gehad.

Door het feit dat de klasgesprekken niet geholpen hadden, besloot het slachtoffer om zichzelf te verdedigen, waardoor ze uiteindelijk als verdachte en niet als slachtoffer werd beschouwd. Ze moest verhoord worden als verdachte wegens illegale dracht van een wapen. Tijdens het verhoor vertelde ze wel over de pesterijen die zich al lange tijd voordeden, maar de Jeugd- en Sociale Politiedienst kon niets meer doen dan naar haar verhaal te luisteren en haar door te verwijzen. Ze konden de pesters niet aanpakken, omdat het slachtoffer geen klacht wilde indienen.

3.3   *Conclusie*

De aanpak van de school sluit aan met mijn onderzoek. Ze hebben de pesters aangesproken en samen met het slachtoffer een gesprek gevoerd. Ze hebben eerst geprobeerd het probleem binnen de school op te lossen. Toen het erger werd, hebben ze het CLB ingelicht. De aanpak van het CLB sluit niet helemaal aan met mijn onderzoek. Hun prioriteit is pesten aanpakken, maar in deze situatie hebben ze hun hulp enkele maanden uitgesteld.

Over de aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst kan ik niets negatief zeggen. Door het feit dat ze niet op de hoogte waren van de pesterijen, konden ze ook geen stappen ondernemen. Toen het slachtoffer tijdens het verhoor over de pesterijen vertelde, hebben ze haar naar de juiste hulpverleners doorverwezen en een groepsgesprek voorgesteld. Het slachtoffer is hier niet op ingegaan, maar de Jeugd- en Sociale Politiedienst heeft haar wel willen helpen in het kader van de pesterijen.

Wat ik ook uit deze casus kan concluderen, is het feit dat het zeer belangrijk is om het heft niet in eigen handen te nemen, maar de politie te contacteren als de pesterijen uit de hand lopen. Zo kan je als slachtoffer worden geholpen en kunnen de pesters aangepakt

worden. Daarnaast lijkt het me ook verstandig om de M.E.G.A.-lessen uit te breiden en deze niet alleen aan leerlingen van het zesde leerjaar te geven, maar ook aan de leerlingen van het secundaire onderwijs. Studenten van het secundaire onderwijs gebruiken namelijk meer sociale netwerksites of chatsites dan leerlingen van het basisonderwijs.

4 Conclusies en aanbevelingen

In eerste instantie wilde ik met mijn onderzoek de verschillende aanpakken met elkaar vergelijken. Maar bij nader inzien is dit niet zo gemakkelijk, aangezien de drie instanties andere bevoegdheden hebben. Toch kon ik enkele conclusies trekken uit de drie interviews.

Door mijn praktijkonderzoek heb ik voornamelijk veel informatie vergaard over de werking van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van cyberpesten. Naast enkele positieve conclusies heb ik ook enkele hiaten of aandachtspunten ontdekt, waarbij men in de nabije toekomst dient bij stil te staan. Deze hiaten worden aangevuld met mogelijke oplossingen.

Centrale vraag: “Hoe kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst beter inspelen op het cyberpesten door jongeren?”

Over de werking van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van een melding of een klacht in verband met cyberpesten kan ik alleen maar zeggen dat ze doen wat ze moeten doen en dat ze dit goed doen. Ze verhoren het slachtoffer en de pester, stellen een proces verbaal op als het slachtoffer een klacht indient, maken dit over aan de parketmagistraat en verwijzen het slachtoffer en de pester door, aangezien ze geen uitgebreide psychosociale hulpverlening bieden. Ook kunnen de medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst niet meer doen dan een proces verbaal op te stellen, wanneer er een klacht wordt ingediend. Zij beslissen namelijk niet over de straf die de pester krijgt. Dit is de bevoegdheid van de parketmagistraat.

Het grootste probleem dat ik kon vaststellen, is het feit dat zowel de Jeugd- en Sociale Politiedienst als de school als het CLB geen maatregelen hanteren om cyberpesten te voorkomen. Er wordt dus niet preventief gewerkt, wat toch zeer belangrijk is als men de klachten of meldingen wil verminderen. De drie partners moeten samenwerken om

maatregelen of actieplannen uit te werken, zodat er preventief kan ingegrepen worden op cyberpesten.

De jongeren moeten met die actieplannen voornamelijk op de gevaren van cyberpesten gewezen worden. Het is belangrijk dat ze weten welke gevolgen cyberpesten kan veroorzaken. Zelfmoord is het meest dramatische gevolg dat cyberpesten kan hebben, maar er zijn ook nog vele andere gevolgen. Daarnaast is het belangrijk dat de jongeren weten dat cyberpesten wel strafbaar kan zijn. Vele jongeren denken dat als ze pesten via digitale wegen, dat ze anoniem pesten. Maar ze weten bijvoorbeeld niet dat hun Gsm-nummer achterhaald kan worden of dat het IP-adres van hun computer vaak geregistreerd wordt bij hun acties.

Jongeren moeten aangemoedigd worden om sneller de stap naar de politie te zetten om klacht in te dienen. Zo kan de pester op tijd gewaarschuwd worden en kunnen andere slachtoffers vermeden worden. Bovendien kunnen de extreme gevolgen van cyberpesten vermeden worden. Aangezien er M.E.G.A.-lessen worden gegeven aan de kinderen van het zesde leerjaar, lijkt het me een goed idee om cyberpesten hierin meer te betrekken. Tijdens de laatste les van de M.E.G.A.-lessen wordt er wel ingegaan op het fenomeen cyberpesten, maar niet voldoende. Een uur over cyberpesten praten, is niet voldoende om de jongeren duidelijk te maken welke gevaren er achter de technologische middelen schuilen.

Daarnaast lijkt het me een goed idee om één keer per jaar informatie te geven aan de studenten van het secundaire onderwijs over cyberpesten. Men kan dan het best gebruik maken van echte voorbeelden en echte gevolgen, zodat de jongeren met hun neus op de feiten worden geduwd. Dit kan hen afschrikken, waardoor cyberpesten kan verminderen. Men kan ook de M.E.G.A.-lessen die aan de leerlingen van het zesde leerjaar gegeven worden, uitbreiden en deze ook aan de leerlingen van het secundair onderwijs geven. De onderwerpen kunnen verschillen naargelang de leeftijd van de leerlingen, maar er moet voldoende aandacht besteed worden aan het fenomeen cyberpesten.

Verder wordt het gebruik van internet bij de politiezone van West-Limburg gelimiteerd. De politiezone wil vermijden dat er misbruik wordt gemaakt van het internet, bijvoorbeeld tijdens de werkuren op Facebook zitten. Maar naar mijn mening wordt de effectiviteit van Facebook onderschat. Ik denk dat het gebruik van Facebook in de werking van de Jeugd- en Sociale Politiedienst een meerwaarde kan bieden. Zeker als zij zo vaak geconfronteerd worden met klachten en meldingen over pesten via sociale netwerksites. Om dit even te verduidelijken, zet ik enkele voor- en nadelen op een rijtje:

VOORDELEN	NADELEN
<ul style="list-style-type: none"> ➤ een openbaar profiel van de politie verlaagt de drempel om cyberpesten te melden; ➤ de jongeren van de jaren 2000 zijn opgegroeid met de nieuwe technologische middelen. Jongeren moeten aangesproken worden met de technologische middelen die zij gebruiken; ➤ cyberpesten kan sneller ontdekt worden, waardoor er op tijd ingegrepen kan worden; ➤ je kan actuele feiten online zetten om jongeren op het gevaar van cyberpesten te wijzen; ➤ jongeren posten statussen op Facebook. Onrustwekkende statussen kunnen op tijd ontdekt en onderzocht worden; ➤ men kan jongeren wijzen op het gevaar van bepaalde informatie of gegevens; ➤ wanneer cyberpestgedrag tot gevolg heeft dat iemand wegloopt of verdwijnt, kan iemand gevonden worden, aangezien de plaats vaak vermeld wordt bij een status; ➤ pesters kunnen opgespoord worden; ➤ jongeren die weet hebben van cyberpestgedrag kunnen dat pestgedrag melden en dit 7 dagen op 7 en 24 uur op 24 uur. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ enkele medewerkers kunnen het gebruik van Facebook misbruiken; ➤ niet iedereen kent Facebook en het gebruik ervan; ➤ er is nog veel ander werk, men kan niet heel de tijd op Facebook zitten; ➤ je bent niet altijd 100% zeker dat het om ernstige feiten gaat.

Na deze uiteenzetting kan ik concluderen dat er meer voordelen dan nadelen zijn. Door Facebook te integreren in de werking van de Jeugd- en Sociale Politiedienst kan je beter inspelen op het cyberpestgedrag. Jongeren durven ook sneller de stap te zetten om via Facebook te melden dat ze gepest worden of iemand kennen die gepest wordt via het internet. Wanneer de medewerkers cyberpestgedrag ontdekken of een tip krijgen over

cyberpestgedrag kan de pester gewaarschuwd worden voor de mogelijke gevolgen van zijn gedrag. Het cyberpestgedrag kan op die manier op tijd gestopt worden en de gevolgen kunnen beperkt worden.

Niet elke medewerker gebruikt Facebook in zijn privéleven, maar dat mag het gebruik ervan in de dienst niet in de weg staan. De medewerkers moeten dan opgeleid worden om het gebruik van Facebook te leren kennen.

Ten slotte vind ik dat er een medium moet ontworpen worden, waar jongeren anoniem kunnen melden dat ze gepest worden via digitale wegen. Jongeren vinden het soms nog een grote drempel om klacht in te dienen bij de politie. Vaak dienen ze ook pas klacht in, wanneer het uit de hand gelopen is of de gevolgen al extreem zijn. Als ze tijdig en dan ook nog eens anoniem cyberpesten kunnen melden, kan de pester vroegtijdig aangepakt worden en op de gevaren gewezen worden. Zo kan het cyberpesten misschien op tijd gestopt worden.

DEEL 4: Kritische kijk

Op de werking van de Jeugd- en Sociale Politiedienst van West-Limburg kan er weinig aangemerkt worden. Naar mijn mening werken ze zeer efficiënt. Op deze dienst werken twee inspecteurs en één hoofdinspecteur. Zij werken allemaal heel goed samen en zijn altijd bereid om elkaar te helpen. Iedereen werkt zijn eigen kantschrift af, maar als hij/zij niet in de mogelijkheid is om zijn/haar kantschrift af te werken, neemt iemand anders dat zonder problemen over. Er wordt voldoende overleg gepleegd tussen de medewerkers van deze dienst, zodat iedereen op dezelfde golflengte zit. Daarnaast vindt er één keer per referentieperiode een vergadering plaats tussen de medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst, de zuiloverste en de korpschef. Dit vind ik een goed systeem, zodat er op tijd ontevredenheden en bemerkingen besproken kunnen worden.

In het kader van mijn onderwerp, cyberpesten, vind ik dat de Jeugd- en Sociale Politiedienst haar werk goed doet. Zoals eerder vermeld in mijn algemeen besluit, kunnen ze niets meer doen dan dat ze nu al doen. Hun aanpak is goed, maar ze moeten meer preventief ingrijpen. Ze krijgen steeds meer klachten wegens cyberpesten, maar toch worden jongeren nog steeds niet gesensibiliseerd. Dit is heel belangrijk als men de meldingen of klachten ook effectief wil verminderen. De politie speelt een grotere rol dan andere actoren in het sensibiliseren van jongeren. Zij zijn namelijk beter op de hoogte van de mogelijke gevolgen van een klacht wegens cyberpesten. Deze gevolgen moeten duidelijk gemaakt worden aan de jongeren.

Verder vind ik dat het gebruik van het internet binnen de lokale politie niet gelegitimeerd moet worden. Ik begrijp dat de kans op misbruik van het internet vermeden moet worden, maar de effectiviteit ervan mag men ook niet onderschatten. Het gebruik van sociale netwerksites binnen de werking van de lokale politie kan veel positieve gevolgen hebben. Zeker in het kader van cyberpesten. De uiteenzetting van de voor- en nadelen van het gebruik van Facebook binnen de Jeugd- en Sociale Politiedienst kon u terugvinden in punt vier van mijn praktijkgedeelte. De lokale politie moet mee evolueren met de trends en het gebruik van sociale netwerksites is zo een trend.¹ De politiezone Blankenberge-Zuienkerke gebruikt sociale netwerksites, zoals Facebook en Twitter om met haar burgers te communiceren. Volgens hen kan er op die manier vlot in beide richtingen gecommuniceerd worden.

---

¹ ADMIN, Politiezone Blankenberge-Zuienkerke op sociale media. *Internet*, 10 mei 2012. (<http://www.zee-online.be/nieuwsblog/?p=4953>)

Daarnaast heb ik opgemerkt dat de onderlinge communicatie binnen het politiekorps soms te wensen overlaat. Zo ontstaan er soms misverstanden die dan problemen veroorzaken. Er moet meer rekening gehouden worden met de standpunten en de vragen van anderen. Zo lijkt het me niet verstandig om politionele taken op woensdagnamiddag in te plannen in de agenda's van de medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst. Woensdagnamiddag is namelijk een uitgesproken kans om kinderen thuis aan te treffen en hun leefsituatie te onderzoeken. Soms wordt dat nog over het hoofd gezien, ook al is dat al enkele keren meegedeeld. Verder mag men er niet vanuit gaan dat iedereen wel op de hoogte zal zijn van een verandering in de werkplanning of van een nieuwe gebeurtenis. Er moet duidelijk gecommuniceerd worden met elkaar. Ik heb niets tegen een e-mail sturen, maar in dergelijke situaties is iemand telefonisch contacteren toch efficiënter. Iedereen heeft een gsm van het werk en is dus steeds bereikbaar. Een e-mail leest men niet altijd onmiddellijk of dezelfde dag nog.

Ten slotte is het naar mijn mening zinvol om een unieke wet van cyberpesten in te voeren in de Belgische of Europese wetgeving. Ik denk dat cyberpesten een fenomeen is dat alleen maar gaat toenemen de komende jaren en om het fenomeen in de hand te houden, kan een unieke wet een oplossing bieden. Zo weten de jongeren, maar ook de volwassenen, dat cyberpesten wel degelijk strafbaar kan zijn en dat kan afschrikken. Nu zijn velen niet op de hoogte van het feit dan men een zware straf kan krijgen, afhankelijk van de gevolgen van cyberpesten.

Zoals u hebt kunnen lezen, is het thema van mijn eindwerk 'cyberpesten'. Dit thema werd gekozen in overleg met mijn stagementor. De Jeugd- en Sociale Politiedienst kreeg de laatste tijd veel klachten in het kader van cyberpesten. Zij hadden hier nog niet veel ervaring mee, en hadden om die reden graag dat ik een eindwerk maakte rond cyberpesten. Zo biedt mijn eindwerk voornamelijk een meerwaarde voor politiezone West-Limburg, maar ook voor andere politiezones of ouders of opvoeders. Bovendien was mijn kennis over dit fenomeen niet zo groot, waardoor ik het een interessant onderwerp vond.

Ik vind dat ik hier een goede keuze heb gemaakt, aangezien het een thema is dat actueel is en actueel blijft. Zo zijn er de laatste maanden weer enkele artikels in de krant verschenen over jongeren, maar ook volwassenen, die zelfmoord pleegden, omdat ze het slachtoffer waren van cyberpesten. Zo verscheen er op dinsdag 10 april een artikel in Het Laatste Nieuws over een 32-jarig model uit Duitsland dat zelfmoord had gepleegd, omdat ze het slachtoffer was van een lastercampagne op sociale netwerksites, nadat ze

meegedaan had aan het Duitse 'Komen Eten'.¹ Cyberpesten is naar mijn mening een fenomeen dat alleen maar gaat toenemen, aangezien het aantal technologische middelen alleen maar zal stijgen. De nieuwe generaties zullen dan ook heel vertrouwd zijn met het gebruik van die technologische middelen. De kans op misbruik ervan wordt dus alleen maar groter. Zo stond er op 12 mei in Het Belang van Limburg een artikel over het feit dat GSM, Facebook en Twitter stalkers het gemakkelijk maken. Per dag komen er 65 klachten van stalking binnen bij de federale politie.²

Verder vind ik dit een goed onderwerp, omdat de huidige generatie van ouders niet veel kennis bezitten over het gebruik van technologische middelen. Om die reden controleren ze het internet- en gsm-gebruik van hun kinderen bijna niet. Door het steeds toenemende gebruik van de technologische middelen, moet het gebruik door de jongeren meer gecontroleerd worden. Daarnaast moeten de ouders meer kennis vergaren over de technologische middelen en over het fenomeen cyberpesten. Mijn eindwerk kan ouders en andere opvoeders of hulpverleners helpen om snel hun kennis over, maar toch de essentie van cyberpesten te vergroten.

Als ik kijk naar mijn manier van werken in functie van mijn eindwerk zijn er nu zaken die ik de volgende keer anders zou aanpakken. De situering van mijn stageplaats op micro-, meso- en macroniveau was eerst helemaal fout uitgewerkt. Mijn stagedienst was gesitueerd op de verschillende niveaus zonder enkele onderwerpen te betrekken, zoals doelgroep, doelstellingen, takenpakket, enzovoort. Bij het raadplegen van de richtlijnen in verband met het eindwerk, zag ik dat ik fout bezig was. Ik had de bundel met de richtlijnen moeten raadplegen, alvorens ik aan de uitwerking begon. Door er zonder voorbereiding aan te beginnen, moest ik dubbel werk leveren.

Over mijn literatuuronderzoek ben ik wel tevreden. Ik ben eerst op zoek gegaan naar boeken in de bibliotheek die aansloten met mijn thema. Het was niet moeilijk om dergelijke boeken te vinden en ook op het internet kon ik veel informatie vinden over cyberpesten. Het selecteren van de theorie bracht soms wel wat problemen met zich mee. Er was veel informatie dat ik belangrijk vond om mee te delen in mijn eindwerk, maar ik moest rekening houden met het maximum aantal pagina's. Toch vond ik het belangrijker om de essentie helemaal weer te geven in plaats van gedeeltelijk.

---

¹ VAN MALDEREN, S., Model pleegt zelfmoord na turbulente passage in Duitse 'Komen Eten'. *Internet*, 9 april 2012. (<http://www.hln.be/hln/nl/929/TV-Gids/article/detail/1420823/2012/04/09/Model-pleegt-zelfmoord-na-turbulente-passage-in-Duitse-Komen-Eten.dhtml>)

² W.,B., GSM, Facebook en Twitter maken het stalkers makkelijk. 65 klachten per dag over stalking. *Het Belang van Limburg*, zaterdag 12 en zondag 13 mei 2012, p. 1.

Door een goede afweging te maken, werd de belangrijkste informatie verwerkt in mijn theoretisch gedeelte. Ik wilde voornamelijk de verschillende vormen van cyberpesten weergeven en de mogelijke gevolgen. De verschillende vormen en de gevolgen kunnen de mensen op de feiten drukken. Zo beseffen ze dat cyberpesten voorkomen moet worden en dat iedereen zich daarvoor moet inzetten. Daarnaast vind ik dat mijn uitwerking over de mogelijke straf die een pester kan krijgen, een meerwaarde biedt aan het theoretisch kader. Veel mensen weten niet dat cyberpesten ook strafbaar kan gevonden worden als de gevolgen dramatisch zijn. Ook ik wist voor deze uitwerking niet dat er een zware straf op cyberpesten kan staan.

In het kader van mijn praktijkonderzoek zijn er wel enkele bedenkingen. Ik had samen met mijn stagementor een datum vastgelegd om mijn interview af te nemen, zonder rekening te houden met onverwachte situaties die zich konden voordoen. Bij de politie gebeurt het namelijk vaak dat er zich onverwachte situaties voordoen. Zo werd het interview enkele keren uitgesteld. Daarnaast had ik mijn interview eerst opgesteld zonder mijn theoretisch kader er grondig in te betrekken. Hierdoor moesten er enkele keren nieuwe vragen gesteld worden aan mijn stagementor, zodat mijn theorie voldoende getoetst was aan mijn praktijk. Mijn totale interview bestaat dus eigenlijk uit een geheel van verschillende interviews.

De volgende keer moet ik eerst de richtlijnen in verband met het eindwerk grondig doornemen in plaats van zonder voorbereiding aan mijn eindwerk te beginnen. Bovendien moet ik de volgende keer meer rekening houden met onverwachte factoren en een tijdsruimte inplannen in mijn agenda. Maar toch

Algemeen besluit

Zoals u in de inleiding al kon lezen, kreeg u eerst een situering van de Jeugd- en Sociale Politiedienst van West-Limburg op de verschillende niveaus. Mijn hoofddoel was u voornamelijk een beter beeld geven van de Jeugd- en Sociale Politiedienst door hun doelgroep weer te geven en hun takenpakket uitvoerig te beschrijven. Daarnaast werden de verschillende diensten binnen het politiekorps omschreven, omdat de Jeugd- en Sociale Politiedienst met al deze diensten een goede samenwerking moet uitbouwen.

In het theoretisch gedeelte van mijn eindwerk werd er aangetoond dat het klassieke pesten en cyberpesten heel verschillend zijn. Cyberpesten uit zich namelijk in verschillende vormen en bestaat niet alleen uit verbaal of non-verbaal pesten, waardoor de impact veel groter kan zijn. Velen zijn niet op de hoogte van al deze vormen en om die reden werden deze kort weergegeven. Daarnaast kreeg u een profiel van een mogelijke pester en een mogelijk slachtoffer. Het is een samenspel van innerlijke en uiterlijke kenmerken wat jongeren gevoelig maakt om zich te wagen aan cyberpesten of het slachtoffer te zijn van cyberpesten. Ouders, opvoeders, hulpverleners en anderen moeten rekening houden met deze kenmerken.

In punt drie en vier kreeg u een beeld van de oorzaken en de gevolgen van cyberpesten. Door kennis te hebben van de oorzaken kan men cyberpesten verminderen of zelfs voorkomen. Door op de hoogte te zijn van de mogelijke gevolgen van cyberpesten beseft men dat de impact groter kan zijn ten opzichte van het klassieke pesten. Het is dus belangrijk dat cyberpesten zo weinig mogelijk voorkomt. Daarnaast moet cyberpesten zo weinig mogelijk voorkomen, omdat de pester zwaar gestraft kan worden, naargelang de gevolgen. Dit kon u lezen in punt vijf. Omdat pesten op school vaak uitmondt in cyberpesten werden in punt zes enkele tips aan de school en aan de ouders gegeven om cyberpesten zo veel mogelijk te voorkomen.

Doorheen dit eindwerk stond de volgende vraag centraal: "Hoe kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst beter inspelen op cyberpesten?". Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moest ik nagaan hoe de Jeugd- en Sociale Politiedienst van politiezone West-Limburg op dit moment een melding of klacht van cyberpesten aanpakt en wat ze doen om cyberpesten te voorkomen. Ook kennis over de aanpak van de school en het CLB van Herk-de-Stad was belangrijk, aangezien zij de rechtstreekse partners van de Jeugd- en Sociale Politiedienst zijn in het kader van cyberpesten. Mijn onderzoek werd gevoerd aan de hand van enkele interviews, waarvan u de conclusies kon terugvinden in mijn

praktijkgedeelte. In punt drie van mijn praktijkgedeelte kon u een casus lezen, zodat u een concreet beeld kreeg van de aanpak van de verschillende actoren. Aan de hand van deze casus werd mijn onderzoek gelinkt aan de echte praktijk. Op die manier konden er eventueel ook nieuwe conclusies getrokken worden.

Uit mijn praktijkonderzoek heb ik kunnen vaststellen dat de aanpak van de school en het CLB goed is. Wanneer zowel het slachtoffer als de pester school lopen in Herk-de-Stad, proberen ze het cyberpesten altijd eerst binnen de school op te lossen, zonder tussenkomst van de politie. Als het cyberpesten toch uit de hand loopt, schakelen ze de politie in. Wanneer de pester niet op de school van Herk-de-Stad zit, verwijzen ze het slachtoffer meteen door naar de politie om een melding te doen van het cyberpestgedrag.

De aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van een melding of klacht wegens cyberpesten is ook heel goed. Ze doen wat er van hen verwacht wordt en verwijzen het slachtoffer door naar de meest relevante hulpverleningsorganisatie. De pester wordt doorverwezen naar justitieel welzijnswerk. Bovendien werd er uit mijn onderzoek vastgesteld dat een slachtoffer effectief een klacht moet indienen, alvorens een pester gestraft kan worden. Als het slachtoffer een klacht indient, wordt de pester uitgenodigd voor verhoor en wordt er een proces verbaal opgemaakt. Dat proces verbaal wordt overgemaakt aan de parketmagistraat en hij/zij beslist welke straf de pester krijgt. Als het slachtoffer het cyberpestgedrag enkel wil melden, kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst niet veel doen. Het is dus belangrijk dat er effectief een klacht ingediend wordt, wil men dat de pester aangepakt wordt.

Daarnaast werd er geconcludeerd dat zowel de school als het CLB als de Jeugd- en Sociale Politiedienst niets ondernemen of nog niets ondernomen hebben om jongeren te sensibiliseren en hen te wijzen op de gevaren. Om die reden raad ik de Jeugd- en Sociale Politiedienst aan om maatregelen of actieplannen uit te werken, eventueel samen met de school en het CLB. De Jeugd- en Sociale Politiedienst kan ook informatie gaan geven in de secundaire school over de gevolgen van cyberpesten en de mogelijke straf die de pester kan krijgen. Ik vind het raadzaam om hier echte voorbeelden te gebruiken die de Jeugd- en Sociale Politiedienst al heeft meegemaakt, zodat men de jongeren hiermee kan confronteren. Men kan ook de M.E.G.A.-lessen die in het zesde leerjaar gegeven worden, uitbreiden en aan de studenten van het secundair onderwijs geven.

In mijn onderzoek werd er ook nagegaan welke voorbeelden van cyberpesten de Jeugd- en Sociale Politiedienst al heeft meegemaakt. Hieruit kon ik concluderen dat pesten via Facebook het vaakst voorkwam. Veel jongeren gebruiken dagelijks Facebook en ik vind

dat jongeren dan ook via dat communicatiemiddel aangesproken moeten worden. Zo kan men veel meer jongeren bereiken en waarschuwen. Facebook integreren in de werking van de dienst heeft naar mijn mening meer voordelen dan nadelen. Cyberpesten kan op tijd opgespoord worden en gestopt worden. Zo kunnen de gevolgen ook beperkt blijven.

Ten slotte raad ik de Jeugd- en Sociale Politiedienst aan om een medium op te richten waar jongeren anoniem cyberpesten kunnen melden of tips kunnen geven. Dit kan drempelverlagend werken, omdat de stap naar de politie soms nog te groot is. Door een anonieme tip kan men de pester opsporen en een waarschuwing geven, zodat hij/zij op tijd wordt gestopt.

In deel vier van mijn eindwerk kreeg u nog een kritische kijk op mijn stagedienst, stageplaats en op de sector in het kader van mijn thema. Daarnaast gaf ik aan dat ik zeer tevreden ben over de keuze van mijn onderwerp. Cyberpesten is een fenomeen dat alleen maar zal stijgen. Door mijn eindwerk kan iedereen zijn kennis over het begrip 'cyberpesten' vergroten en maatregelen treffen om cyberpesten te voorkomen. Ten slotte kreeg u een beeld over mijn traject dat ik heb afgelegd in het realiseren van mijn eindwerk en de daarbij horende belemmeringen.

Ik hoop dat de Jeugd- en Sociale Politiedienst met dit eindwerk enkele hulpmiddelen heeft om in de toekomst het aantal klachten van cyberpesten te verminderen of te stoppen. Daarnaast hoop ik ook andere hulpverleningsinstanties en mensen met dit eindwerk te overtuigen om cyberpesten geen kans te geven.

Bibliografie

1 Geschreven bronnen

Boeken

DELVER, B., en HOP, L., *Pesten is laf. Cyberpesten is laffer*. Haarlem, Vives Media B.V., 2007.

EMMERECHTS, S., *Pesten. Wat doen we eraan?* Antwerpen, Standaard Uitgeverij N.V., 1999.

ROBINSON, G., en MAINES, B., *Een schreeuw om hulp. De No Blame-aanpak bij pesten*. Mechelen, Bakermat, 2003.

Brochure

GROOTAERS, A., *Infogids Politiezone West-Limburg*. Herk-de-Stad, Politiezone West-Limburg, 2010. (brochure)

Dienst slachtofferbejegening politie West-Limburg. Herk-de-Stad, Politiezone West-Limburg, 2011. (brochure)

Artikel krant

M., B., Verdwenen Frederic is derde onrustwekkende verdwijning op rij. *Het Belang van Limburg*, 13 december 2011, p. 8.

W.,B., GSM, Facebook en Twitter maken het stalkers makkelijk. 65 klachten per dag over stalking. *Het Belang van Limburg*, zaterdag 12 en zondag 13 mei 2012, p. 1.

2 Mondelinge bronnen

DE PALMENERE, A., *Mondelinge mededeling*. Informeel gesprek, 13 december 2011.
Functie: maatschappelijk assistent jeugdbrigade politiezone Antwerpen

VERSTREPEN, N., *Mondelinge mededeling*. Formeel gesprek, 13 maart 2012.
Functie: leerlingenbegeleidster Sint-Martinus campus Amandina Herk-de-Stad

APPELTANS, B., *Mondelinge mededeling*. Formeel gesprek, 14 maart 2012.
Functie: maatschappelijk assistent van het VCLB Limburg Herk-de-Stad

MONDELAERS, B., *Mondelinge mededeling*. Formeel gesprek, 16 maart 2012.
Functie: hoofdinspecteur, officier gerechtelijke politie (OGP) en hoofd van de Jeugd- en Sociale Politiedienst

DUMON, A., *Mondelinge mededeling*. Informeel gesprek, 16 april 2012.
Functie: wijkinspecteur

3 Audiovisuele bronnen

Internet

15-jarige Britse springt de dood in na pesterijen op FB. *Internet*, 5 maart 2010.
(<http://www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/1075982/2010/03/05/15-jarige-Britse-springt-de-dood-in-na-pesterijen-op-FB.dhtml>)

1 op 3 jongeren slachtoffer van pesterijen op Facebook. *Internet*, 8 maart 2010.
(<http://www.hln.be/hln/nl/38/Je-Kinderen/article/detail/1077018/2010/03/08/1-op-3-jongeren-slachtoffer-van-pesterijen-op-Facebook.dhtml>)

ADMIN, Politiezone Blankenberge-Zuienkerke op sociale media. *Internet*, 10 mei 2012.
(<http://www.zee-online.be/nieuwsblog/?p=4953>)

CHILD FOCUS, Click Safe. *Internet*, 14 oktober 2011.
(<http://www.clicksafe.be/jongeren/?q=cyberpesten>)

- GEZINSBOND, Veilig online. *Internet*, 12 november 2011. (<http://www.veiligonline.be/>)
- GIELEN, G., Informatieve website over cyberpesten. *Internet*, 2 december 2011. (<http://www.cyberpesten.be/>)
- HERMANS, D., Cyberpesten wordt plaag. *Internet*, 16 maart 2006. (<http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=G8EPJLPH>)
- JANSEN, R., Het leed dat cyberpesten heet. *Internet*, 24 september 2009. (<http://www.dokterdokter.nl/gezondheid/schoolkind/27227/het-leed-dat-cyberpesten-heet>)
- KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG. Cyberpesten wetgeving. *Internet*, 23 mei 2010. (<http://www.cyberpesten.be/studentenproject/Inhoud%20CD%20Cyberpesten/Brochures/Brochure%20Wetgeving.pdf>)
- PARRY, A., Parry Aftab the privacy lawyer. *Internet*, 12 februari 2012. (<http://www.aftab.com/>)
- VAN DAELE, Opzoeken. Woordenboek. Pesten, *Internet*, 15 februari 2012. (<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=pesten&lang=nn>)
- VANDEBOSCH, H., VAN CLEEMPUT, K., MORTELMANS, D., en WALRAVE, M., Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen, studie in opdracht van het viWTA. *Internet*, 2006. (<http://www.samenlevingentechnologie.be/ists/nl/pdf/rapporten/rapportcyberpesten.pdf>)
- VAN MALDEREN, S., Model pleegt zelfmoord na turbulente passage in Duitse 'Komen Eten'. *Internet*, 9 april 2012. (<http://www.hln.be/hln/nl/929/TV-Gids/article/detail/1420823/2012/04/09/Model-pleegt-zelfmoord-na-turbulente-passage-in-Duitse-Komen-Eten.dhtml>)
- WALRAVE, M., DEMOULIN, M., HEIRMAN, W., en VAN DER PERRE, A., Cyberpesten: pesten in bits en bytes. *Internet*, februari 2009. (http://www.internet-observatory.be/internet_observatory/pdf/brochures/Boek_cyberpesten_nl.pdf)
- Cyberpesten. *Internet*, 1 maart 2006. (<http://www.klasse.be/leraren/archief.php?id=12130>)
- Cyberpesten. *Internet*, 14 maart 2012. (<http://cyberpesten.wikispaces.com/pesten-verschillen>)

Cyberpesten. *Internet*, 4 november 2009. (<http://cyberpesten.wikispaces.com>)

Duitse tiener pleegt zelfmoord na haatboodschap op Facebook. *Internet*, 14 februari 2011.
(<http://www.hbvl.be/nieuws/buitenland/aid1018486/duitse-tiener-pleegt-zelfmoord-na-haatboodschap-op-facebook.aspx>)

Lokale politie West-Limburg. *Internet*, 10 mei 2012.
(<http://www.lokalepolitie.be/5374/home.html>)

Portaal van de Belgische politie. *Internet*, 5 april 2012.
(http://www.polfed-fedpol.be/org/org_missionstatement_nl.php)

Staatsbladclip. *Internet*, 21 augustus 1999.
(<http://staatsbladclip.zita.be/staatsblad/wetten/1999/08/21/wet-1999000602.html>)

Bijlagen

- 1) De vragen van het interview met het diensthoofd van de Jeugd- en Sociale Politiedienst;
- 2) De vragen van het interview met de leerlingenbegeleidster Sint-Martinus Herk-de-Stad campus Amandina;
- 3) De vragen van het interview met een maatschappelijk assistent van het CLB van Herk-de-Stad.

BASISINFORMATIE EINDWERK

VOORNAAM : Renske

NAAM: Nijs

KLAS : 3 MAW

DEPARTEMENT : Sociaal – Agogisch Werk

ACADEMIEJAAR : 2011 – 2012

TREFWOORD : Cyberpesten

TITEL : Cyberpesten, de tweede generatie van pesten!

SAMENVATTING:

Als thema van mijn eindwerk heb ik, in samenspraak met mijn stagementor, Mondelaers Bart, en tevens hoofd van mijn stagedienst, de Jeugd- en Sociale Politiedienst, gekozen voor cyberpesten. De medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst worden de laatste maanden geconfronteerd met veel meldingen en klachten wegens cyberpesten. Voor hen is dit een nieuw gegeven en om die reden wilde mijn stagementor dat er eens onderzocht werd wat de politiezone, en voornamelijk de Jeugd- en Sociale Politiedienst kan doen om het aantal klachten of meldingen wegens cyberpesten te verminderen. Ik vond het zelf een heel interessant onderwerp, aangezien het fenomeen cyberpesten stijgt en zal blijven stijgen. Daarnaast staan jongeren er vaak niet bij stil dat cyberpesten een grote impact kan hebben. De rode draad doorheen mijn eindwerk is mijn centrale vraag en luidt als volgt: “Hoe kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst (JSPD) beter inspelen op het cyberpesten door jongeren?”.

Mijn hoofdtekst is opgebouwd uit vier delen. In deel één wordt mijn stagedienst, de Jeugd- en Sociale Politiedienst, gesitueerd op macro-, meso- en micro-niveau. Eerst wordt dus kort het bredere kader besproken, waarop mijn stagedienst zich situeert. Nadien wordt mijn stagedienst gesitueerd op meso-niveau en ten slotte wordt er dieper ingegaan op het micro-niveau, namelijk de Jeugd- en Sociale Politiedienst.

Deel twee van mijn eindwerk betreft mijn theoretisch gedeelte. Om dit deel tot stand te brengen, heb ik enkele boeken geraadpleegd over cyberpesten. Daarnaast ben ik op het internet op zoek gegaan naar interessante websites. Eerst worden de begrippen ‘pesten’ en ‘cyberpesten’ gedefinieerd en beiden worden met elkaar vergeleken. Nadien worden de verschillende vormen van cyberpesten weergegeven. De verschillende vormen kan men indelen in twee grote groepen,

namelijk directe en indirecte vormen van cyberpesten. Daarnaast wordt er een profiel geschetst van een mogelijke pester, maar ook van een mogelijk slachtoffer.

Punt drie van het theoretisch gedeelte gaat over de oorzaken van cyberpesten. Het gevoel van 'anonimiteit' is niet de enige oorzaak. Daarnaast kan de impact van cyberpesten heel groot zijn. Dit wordt weergegeven in punt vier. Voor cyberpesten bestaat er (nog) geen eenduidige wetgeving. Velen denken dan ook dat cyberpesten niet strafbaar is, maar niets is minder waar. In punt vijf worden enkele wetten besproken, waaronder cyberpesten kan vallen. Ten slotte worden in punt zes enkele tips gegeven voor de ouders, maar ook voor de school, om cyberpesten te voorkomen.

Om mijn centrale vraag te kunnen beantwoorden, moest eerst mijn kennis toenemen over de huidige aanpak van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van een melding of klacht wegens cyberpesten. Om die reden nam ik een interview af van mijn stagementor, Mondelaers Bart, hoofd van de Jeugd- en Sociale Politiedienst. Daarnaast werd er een interview afgenomen van de leerlingenbegeleidster van Sint-Martinus campus Amandina Herk-de-Stad, Nele Verstrepen, en van een maatschappelijk assistent van het CLB (Centrum voor Leerlingenbegeleiding) van Herk-de-Stad, Bert Appeltans. Zij zijn namelijk nauwe partners van de Jeugd- en Sociale Politiedienst in het kader van cyberpesten. Na het verwerken van deze informatie, kon ik enkele conclusies trekken. Ik ontdekte enkele hiaten, waarbij men in de toekomst rekening moet houden. Deze hiaten werden aangevuld met mogelijke oplossingen. Deze conclusies en aanbevelingen worden uitgebreid besproken in deel drie van mijn eindwerk. Daarnaast wordt er in deel drie een casus besproken. Naar mijn mening was het een interessante aanvulling om een casus te bespreken, zodat de verschillende aanpakken duidelijk werden.

Uit mijn onderzoek werd er geconcludeerd dat de Jeugd- en Sociale Politiedienst nog geen preventieve acties ondernomen heeft om cyberpesten te voorkomen. Ook de school en het CLB hebben nog nooit iets ondernomen om cyberpesten tegen te gaan. Daarnaast concludeerde ik uit mijn onderzoek dat pesten via de sociale netwerksites het vaakst voorkomt bij de Jeugd- en Sociale Politiedienst. Jongeren maken dus veel gebruik van de sociale netwerksites, ondanks hun jeugdige leeftijd. De belangrijkste conclusie uit heel mijn onderzoek is het feit dat een slachtoffer effectief klacht moet indienen, alvorens de pester gestraft kan worden. Als het slachtoffer het cyberpesten enkel wil melden, kan de Jeugd- en Sociale Politiedienst niets meer doen dan dat ze nu al doen. Ze luisteren naar het verhaal van het slachtoffer en verwijzen hem/haar door naar meer gespecialiseerde hulp, afhankelijk van de gevolgen. Als het pesten via digitale wegen toch heel ver gaat, kunnen ze ambtshalve een proces verbaal opstellen. De hulp van de Jeugd- en Sociale Politiedienst kan ook ingeroepen worden door de school. Zij organiseren dan een gesprek met alle partijen, namelijk de leerlingenbegeleidster, het CLB, de schoolagent, het slachtoffer en de pester. Na dat gesprek wordt er samen naar een oplossing gezocht, zonder onmiddellijk een proces verbaal

op te stellen. Als het cyberpesten toch niet stopt, wordt er wel een proces verbaal opgemaakt. Deze wordt dan overgemaakt aan het parket, die een beslissing zal nemen.

Als de Jeugd- en Sociale Politiedienst het aantal meldingen of klachten wegens cyberpesten wil verminderen, moet er meer preventief gewerkt worden. Er moeten campagnes of actieplannen ontworpen worden, zodat jongeren op de gevaren van cyberpesten gewezen worden. Daarnaast lijkt het me verstandig om het fenomeen ‘cyberpesten’ meer te betrekken in de M.E.G.A.-lessen (Mijn Eigen Goede Antwoord), zodat de leerlingen van het zesde leerjaar meer vertrouwd zijn met dat aspect. M.E.G.A.-lessen hebben als doel de assertiviteit van de jongeren van het basisonderwijs te vergroten, vooraleer ze naar het secundair onderwijs overstappen. Daarnaast moeten de studenten van het secundaire onderwijs meer gesensibiliseerd worden. Men kan in de klassen informatie gaan geven over cyberpesten, maar men kan ook de M.E.G.A.-lessen die in het basisonderwijs gegeven worden, uitbreiden en ook aan de studenten van het secundaire onderwijs geven.

Verder moeten de jongeren meer aangesproken worden via de communicatiemiddelen die zij gebruiken. De Jeugd- en Sociale Politiedienst krijgt meestal klachten over pesten via sociale netwerksites. Facebook integreren in de werking van de Jeugd- en Sociale Politiedienst kan een mogelijke oplossing bieden. Via dit communicatiemiddel kan men jongeren aanspreken en sensibiliseren. Daarnaast kan men cyberpesten opsporen en op tijd stoppen. Zo kunnen de gevolgen beperkt blijven. Bovendien kunnen de jongeren via dit middel communiceren met de medewerkers van de Jeugd- en Sociale Politiedienst, wat de drempel kan verlagen. Ten slotte raad ik de Jeugd- en Sociale Politiedienst aan een medium op te richten waar jongeren anoniem cyberpesten kunnen melden of tips kunnen geven. Voor sommigen is immers de stap naar de politie nog te groot.

In deel vier geef ik een kritische kijk op mijn stagedienst, stageplaats en de sector in het kader van cyberpesten. Daarnaast heeft mijn kritische kijk betrekking op mijn thema. Ik geef aan dat ik zeer tevreden ben over de keuze van mijn onderwerp, ook door het feit dat mijn eindwerk een meerwaarde zal bieden aan de Jeugd- en Sociale Politiedienst. Op het einde geef ik nog een kritische kijk op mijn evolutie in functie van mijn eindwerk en de daarbij horende belemmeringen.